

Publicació
de Rosa Sensat

Març 1993

PERSPECTIVA

ESCOLAR 173

Excursionisme: sortir de l'escola

Tirant lo Blanc.
Una festa a l'escola.

La formació per a la Reforma.

Vaga: els serveis mínims
a l'ensenyament.

Març 1993

P E R S P E C T I V A E S C O L A R 1 7 3

Edició i Administració:

Associació de Mestres Rosa Sensat.
Còrsega, 271 • Tel. 237 07 01
Fax: 415 36 80 • 08008 Barcelona

Consell de Redacció:

Anna Agenjo, Rosa Carrió,
Mercè Comas, Biel Dalmau,
Josep Fernández, Mercè Fluvià,
Montserrat Galfàcia, Marta Mata,
Carne Ortoll

Director:

Jordi Tomàs

Secretària de Redacció:

Carne Suaz

Disseny gràfic i coberta:

Vilaseca/Altarriba

Composició i muntatge:

Núria Hortal

Dibuixos:

Werner Thöni

Fotòlits:

Rovira

Impressió:

Romanyà-Valls

Subscripcions i distribució llibreries:

Associació de Mestres Rosa Sensat

Dipòsit legal:

B. 2090-1975-ISSN: 0210-2331

Subscripció anual: 5.200 ptes.

P.V.P. 625 ptes.

Coberta: Orquídia (*Ophrys lutea*). Penyafel

(Alt Penedès). Foto: Antoni Comas.

Editorial

Monogràfic:

Excursionisme: sortir de l'escola

- Excursionisme: sortir de l'escola. *Jordi Soler* 2
Excursionisme i societat. *Gabriel Marquès* 15
Redescobrir el paisatge. *Joan López i Cortijo* 22
Aplicació didàctica de l'excursionisme en
el marc de la Reforma. *Jordi Pau Caballero* 22
Breu història de l'excursionisme a Catalunya.
Agustí Jolis i M. A. Simó de Jolis 29
Bibliografia i cartografia bàsica. *Joan López* 35

Escola.

Avaluació:

L'autoavaluació. *Equip de Mestres,*
C. P. Barrufet 41

Experiències escolars:

Tirant lo Blanc. Una festa a l'escola. *Equip*
de Mestres, C. P. Setelsis 49

Aplicant la Reforma.

La formació per a la Reforma. *Coia Giró*
i Teresa Baz 59

Escola i societat.

La mestra i el mestre:

Vaga. Els serveis mínims a l'Ensenyament.
Ramon Plandiura i Vilacís 64

Educació ambiental:

El medi ambient, quelcom més que un
recurs didàctic. Algunes reflexions després
de Rio 92 (i III). *Pilar Heras i Trias* 68

Grup Pikler-Lóczy de l'A.M. Rosa Sensat 72

Novetats bibliogràfiques. *Biblioteca*
Rosa Sensat 74

Per als nois i noies:

La Bella i la Bèstia. *Jaume Cela* 77

Textos legals. 79

Cartes al director. 80

R O S
S E N
S A T

Necessitat i urgència d'un nou Mapa Escolar de Catalunya

Quan el Departament d'Ensenyament va assumir, l'1 de gener de 1980, el traspàs de competències en matèria d'educació va heretar una xarxa escolar poc cohesionada i amb uns grans desequilibris territorials, tant pel que fa a la qualitat educativa com, també, a l'estat de les construccions escolars i a la relació entre l'oferta i la demanda de places escolars.

Però, va heretar, alhora, les il·lusions de renovació i la capacitat de treball d'amplis col·lectius de mestres que, amb una llarga experiència de formació pedagògica, van mostrar la seva total voluntat de col·laboració amb la nova Administració Educativa autonòmica, voluntat que no ha trobat sempre l'actitud receptiva esperada.

Ara, amb la incorporació d'un renovat equip dirigit pel nou conseller, hem de recordar que la implantació de la Reforma Educativa exigeix, per part dels poders públics, una correcta programació i planificació de les actuacions que cal dur a terme i que hauran de fer-se, segons assenyala la llei, amb la participació de tots els sectors afectats. L'elaboració i la posterior aplicació progressiva del Mapa Escolar, eina bàsica d'aquesta programació i planificació, hauria d'haver-se situat en aquest ampli marc d'entesa i col·laboració.

La proposta de Mapa Escolar presentada al Consell Escolar de Catalunya per l'antic equip del Departament d'Ensenyament, a part de no haver-se situat en aquest marc de col·laboració, presenta greus llacunes (formació professional, diverses modalitats de batxillerat, formació d'adults, educació especial, educació infantil, planificació dels recursos, etc.), a més d'una diferència inacceptable de tractament entre la previsió de l'oferta dels centres públics i la simple declaració de voluntat d'aquesta oferta en el cas dels privats concertats (fet que no té res a veure amb el respecte a les diverses opcions ideològiques).

Creiem que el Mapa Escolar hauria de ser l'eina que permetés orientar una adequada política global d'oferta de serveis educatius, ben adaptats a les realitats i necessitats socials, econòmiques i geogràfiques del país. I que l'escola pública hi mereix una atenció especial per part del Departament d'Ensenyament, la qual no s'hauria de limitar a una inversió més gran de recursos humans i materials, sinó que hauria d'establir un diàleg més ampli i constant entre la Conselleria i el conjunt dels sectors educatius.

La Conselleria hauria de posar en marxa totes les accions que permetessin refer el camí —aturat en els darrers anys— d'una manera urgent, amb una nova proposta de Mapa Escolar de Catalunya que prengué en consideració i valorés totes les aportacions fetes pels Consells escolars dels diferents àmbits territorials, institucions i organitzacions. Aportacions que s'han fet des de la més estricta voluntat de cooperació i entesa, perquè creiem que es l'única manera de tirar endavant un projecte democràtic d'educació.

2 Excursionisme: sortir de l'escola

L'excursionisme, que ha complert un paper de gran importància per a la descoberta del país, ha estat també un signe inequívoc de renovació pedagògica quan ha estat utilitzat a l'escola com a eina fonamental per al coneixement i estudi del medi. D'altra banda, l'ús pedagògic de l'excursionisme transmet uns valors determinats, com l'interès i la crítica envers el medi i, pel fet de sortir de l'escola, obre un camp ric i creatiu en l'àmbit de les relacions afectives.

Excursionisme: sortir de l'escola

Jordi Soler Insa **L'excursionisme, signe de renovació pedagògica**

Mestre en excedència,
geògraf del Servei
de Parcs Naturals
de la Diputació
de Barcelona.

Podem ben segur afirmar que, com s'explica en un altre article d'aquest número, l'excursionisme al nostre país va néixer com una veritable escola, i no tan sols per les virtuts que habitualment se li atribueixen, sinó com a camí per a conèixer el país.

Això succeïa anys abans que l'escola esdevingués excursionista. A Catalunya, la pràctica de l'excursionisme arribà a l'escola al principi del segle, de la mà del moviment de renovació pedagògica, i en constitueix un dels signes més inequívocs. L'any 1901 Francesc Ferrer i Guàrdia va crear l'Escola Moderna; des de 1906, a proposta del regidor Hermenegildo Giner de los Ríos, l'Ajuntament de Barcelona començà a organitzar colònies escolars; un any abans, Pau Vila, geògraf, mestre i excursionista, havia fundat l'Escola Horaciana; l'any 1910 Alexandre Galí començava a dirigir l'Escola Vallparadís a Terrassa i més tard serà el principal inspirador de l'obra educativa de la Diputació de Barcelona, primer, i de la Mancomunitat de Catalunya després, i creà la "Mútua Escolar Blanquerna"; el 8 de maig de 1914 s'inaugurava la primera escola a l'aire lliure, l'Escola del Bosc de Montjuïc, al capdavant de la qual es va posar Rosa Sensat. Més tard aquest moviment assolí una notable amplitud durant la Generalitat republicana amb la creació del CENU (Consell de l'Escola Nova Unificada). Tots aquests exemples tenien en comú, entre d'altres aspectes, haver obert les

portes i finestres de l'escola i incorporat les excursions, sortides i colònies escolars com a eina per a l'aprenentatge i la formació dels alumnes.

Les portes i finestres es tanquen una altra vegada durant el període franquista, el qual, en l'àmbit educatiu, com en tants d'altres, és un veritable salt enrera. Resulta significatiu que el règim feixista s'afanyés a controlar les activitats a l'aire lliure i a utilitzar-les com a instrument de formació ideològica. Així, ja una ordre de 9 de maig de 1940, signada pel Ministre de Governació, Sr. Serrano Suñer, prohibeix a l'Ajuntament de Barcelona, com a tots els ajuntaments i diputacions, organitzar les seves pròpies colònies escolars, i obliga a deixar aquesta tasca en mans del "Frente de Juventudes". Durant molts anys l'excursionisme havia d'esdevenir una escola paral·lela, alternativa, que, per mitjà de les entitats excursionistes, de l'escoltisme i dels esplais, va permetre a les noves generacions descobrir, els caps de setmana o als campaments de vacances, un paisatge, una història, una cultura, absents dels llibres de text. No fa gaire, i a poc a poc, la renovació educativa començà a obrir-se pas novament mercès a l'esforç de molts mestres, que actuaven gairebé a títol individual, recolzada en la línia d'algunes escoles i la tasca fonamental de l'Associació de

4 Excursionisme: sortir de l'escola

Mestres Rosa Sensat, sobretot en aquells grans esdeveniments pedagògics que van ser —i són encara— les escoles d'estiu.

L'excursionisme, eina didàctica

No sembla, doncs, agosarat afirmar que el fet d'incloure l'excursionisme com a pràctica educativa, el fet bàsicament de sortir de l'escola, ha constituït i constitueix encara, si més no, un símptoma de modernitat pedagògica. No és, òbviament, una garantia infal·lible, però sí un bon senyal, que indica una determinada actitud per part dels mestres, oberts així a un ensenyament actiu, més proper als interessos dels alumnes, més motivador i —cal dir-ho— molt més eficaç. La realitat és fora de l'escola, als boscos, als rius, als camps, als carrers i les fàbriques, i sortir per copsar-la és una exigència didàctica ineludible. D'altra banda no s'ha d'oblidar que això suposa també la disposició dels ensenyants a dur a terme un esforç suplementari, fora del seu horari i règim laboral normals i, sovint, enfrontant-se amb dificultats afegides i sense cap més compensació ni reconeixement que el dels seus alumnes.

Avui dia, però, ningú no discuteix les virtuts didàctiques de les excursions incorporades a l'àmbit escolar com a complement fonamental en l'aprenentatge d'algunes matèries, principalment aquelles que es refereixen al medi, natural, social, cultural. Més desatès està, potser, l'aprenentatge de determinades tècniques instrumentals que han de facilitar a l'alumne la seva relació amb l'entorn per assolir un grau d'autonomia més alt; és el cas de l'orientació, la cartografia, el treball de camp, l'observació, les tècniques d'enquesta, comunicació i representació... Sovint es tendeix simplement a reproduir les classes, canviant tan sols l'escenari.

No voldria, tampoc, reiterar les grans possibilitats que la pràctica de l'excursionisme pot oferir a l'educació física, a l'enfortiment, equilibri i flexibilitat del cos dels alumnes. Això és obvi. Com ho és també el fet que desenvolupar una activitat que requereix un esforç, una capacitat de cooperació i d'un cert sacrifici, educa la voluntat, enforteix l'esperit i estimula el treball en equip i reforça els llaços de solidaritat.

L'actitud envers al medi

M'agradaria aprofitar aquestes ratlles per destacar, però, dos aspectes: d'una banda les excursions i colònies escolars han de servir per interioritzar una actitud d'interès i respecte envers el medi, i d'altra poden permetre una veritable "subversió" en l'àmbit de les relacions afectives entre els alumnes i entre aquests i els mestres. En aquest cas sí que les sortides fora de l'escola semblen certament insubstituïbles. Com a eina didàctica, podem imaginar que els avenços tecnològics, els mitjans àudio-visuals, la informàtica interactiva, podrien arribar a suplir —tot i que ens pugui horroritzar— el contacte directe amb la realitat; a més, altres disciplines, com la dansa, el teatre, la pràctica d'esports d'equip, el judo..., poden educar també el cos i l'esperit.

El contacte amb la realitat és, però, imprescindible, si pensem que un dels objectius primordials que la nostra pràctica educativa s'ha de proposar és el donar els coneixements, els instruments i fer possibles les experiències que permetin als alumnes adoptar una actitud personal en relació amb el seu entorn. És evident que les excursions, les sortides, són el mitjà que permet aquest contacte directe. No és tracta d'incorporar l'excursionisme a l'escola, com un contingut més del ja carregat currículum, en la seva accepció més vinculada amb el muntanyisme o alpinisme, per a això ja existeixen les entitats excursionistes, sinó de recuperar, potser, la seva significació originària, aquella que es va iniciar amb una excursió al Turó de Montgat i que contemplava tot el territori amb curiosa avidesa, muntanyes, valls, pobles, ciutats, fàbriques i monestirs; es tracta, doncs, de despertar aquesta mateixa actitud en els alumnes —molts per cert, amb un coneixement molt minso del propi país—, la resta arribarà pràcticament sense proposar-nos-ho. L'interès durà al respecte, i el respecte a una actitud crítica i conscient del propi protagonisme. Molt sovint no caldrà ni tan sols formular verbalment allò que es vol fer ressaltar, serà sobrer qualsevol llibre i, fins i tot, la paraula del mestre. I perdoneu alguns records personals a títol il·lustratiu: difícilment es pot explicar millor als alumnes de Santa Coloma de Gramenet com ha crescut el seu poble que veient-lo des de dalt del Puig Castellar; és absolutament ocios intentar dir res sobre el cicle de la fageda mentre els alumnes ho descobreixen amb la pell reboquant-se per la fullaraca; dins l'avetosa, al voltant dels

6 Excursionisme: sortir de l'escola

Güells de Jueu, a la Vall d'Aran, no cal parlar de la conservació de la natura: s'hi respira; a la colònia tèxtil de Viladomiu Nou, la Revolució Industrial i la diferència de classes entren pels ulls; i no se m'acut una manera millor d'estimar Barcelona que passejant per l'Eixample o pel Barri Gòtic. D'altra banda, les conclusions arriben soles quan es pot veure i comparar: el creixement desordenat de molts suburbis i el quadrat d'or del Modernisme; l'aigua del Llobregat a Castellar de N'Huc i al seu delta; l'artesa glaciària de la vall de Ruda i, al costat, el fum i l'olor d'un abocador a la vall d'Aiguamoix... Les excursions, les sortides, han de dur a l'alumne no tan sols a conèixer millor, a despertar el seu interès i curiositat pel territori, a bastir una actitud de respecte i defensa del seu entorn natural i cultural, sinó, sobretot, a adoptar una actitud crítica envers l'organització del medi, urbà, rural, natural, conscient del seu propi paper com a receptor, transformador i transmissor d'aquest medi. L'alumne ha de saber que, en gran mesura, ell és l'arquitecte del seu entorn i, si més no, pot contribuir a modificar-lo, a millorar-lo. Si no és així, perdem el temps. Hi ha, malgrat tot, en aquesta descoberta del país un gran perill que cal defugir: no tanquem horitzonts; darrera de cada carena hi ha un altre territori que també pot ser —de fet ho és— el nostre.

L'escola no existeix

Finalment, sortir de l'escola pot significar un canvi radical en les relacions entre els alumnes i, primordialment, entre els alumnes i els mestres. Llavors "sortir de l'escola" vol dir certament tot allò que diu: trencar amb els límits físics, les parets, però també estructurals, l'organització jeràrquica, i obrir la possibilitats de dur les relacions afectives entre uns infants o nois i uns adults a una dimensió absolutament diferent, lliure dels constreïments de l'edifici i el sistema escolar; es tracta així d'una relació en un pla d'igualtat, de reciprocitat, tan enriquidora com difícil i compromesa, sobretot si es vol mantenir dins d'un marc educatiu, però que potser així comença a ser-ho a dues bandes.

A les excursions, i d'una manera molt especial a les colònies, es pot produir un fet màgic: les lliçons viscudes en obrir les finestres cada matí, amb el cansament de la pujada i la joia de l'arribada, amb

el bany d'aigües gelades, amb el joc, les rialles i els cants, amb l'afecte donat i rebut, espatlla amb espatlla, amb la sinceritat a flor de pell, amb la mirada guspirejant d'un comiat, prenen un valor infinitament més important, més autèntic, que totes les altres, les dels llargs mesos del curs. Les actituds canvien; aquell alumne que sempre havíem considerat i etiquetat com a molest, que rebutjava tot allò que li oferíem, esdevé ara l'amic més sincer i el més inquiet col.laborador. Aquestes sorpreses sovintegen. ¿Què en fem, doncs, de les nostres etiquetes traduïdes inefablement en qualificacions a final de curs? Hom aprèn a cada instant una veritat que no està escrita en cap llibre de text i que possiblement no ho estarà mai: l'escola no existeix, no hi ha mestres i alumnes, butaca d'"skai" damunt l'estrada i cadires de fòrmica, no hi ha més assignatura que la que es viu i s'escriu dia rera dia, l'amistat.

No és fàcil; cal trencar barreres sòlidament bastides, algunes tan senzilles com aquell mecanisme de defensa tan utilitzat: el sentit del ridícul, que ens impedeix abandonar la "distinció professoral" i gaudir d'una nit sota la tela d'una tenda o dins d'una borda de pastors, o d'una festa de disfresses a les golfes d'un casalot aranès

8 Excursionisme: sortir de l'escola

o a la plaça major del petit poble d'una escola rural, o d'una batalla de farina o, millor encara, de pastissos... Cal jugar i riure infinitament més.

Això permet intuir molts dels errors de la nostra pràctica habitual en l'exercici del nostre ofici: la docència. El problema és com continuar endavant a partir d'aquest punt dins del marc de l'escola; com reprendre el curs després d'unes colònies on —sembla— s'havien tallat tots els ponts amb la realitat llunyana de les aules; com no reproduir vicis, errors i esquemes vells i desgastats. Com començar de bell nou? ¿Es pot tornar a seure al seient "magistral", més tou, més ample, i començar, amb la millor voluntat del món —és clar— a explicar història i geografia? ¿Es pot continuar utilitzant, quan hom ho cregués convenient, l'autoritat, el petit poder, del qual els professors es troben investits? Es poden tornar a pujar a corre-cuita els esglaons que separen els mestres dels alumnes?

Potser es tractaria senzillament, com a primer i important pas, que els mestres i els seus alumnes sortissin molt més fora dels murs, forçosament constrictius, de l'escola, dels llibres de text, dels programes oficials, i fessin més excursions, més colònies, més festes de disfresses amb barreja de papers, i més, moltes més, batalles de farina o de xocolata o, millor, de pastissos, que subverteixin l'ordre en el sentit més creatiu d'aquesta expressió.

Tot plegat no sé si tot això pot preparar millor els nostres nens i adolescents per a la dura societat competitiva que els espera, però sí —penso— per a la solidaritat, la tolerància i l'amistat. I, en tot cas, permeteu-me la petita pedanteria d'acabar amb una citació de Mario Lodi, mestre italià del Moviment de Cooperació Educativa, que en el seu llibre *El país errado* (Laia, 1973), diari d'una experiència pedagògica, quan veu entristit com a la seva petita Lorena li han fet perdre l'espontaneïtat i la felicitat creativa, seduïnt-la amb el vedettisme i convertint-la en una mena de *prima donna* d'un espectacle dirigit pel capellà del poble per a major complaença dels pares, rumia: "Defensar l'home significa posar-se al seu costat i tornar a organitzar l'escola, el sistema, tot." Sí, ja ho sé, eren els anys setanta.

L'article se centra en la descripció dels valors socials de l'excursionisme: la convivència, el fet de compartir el bo i el dolent, l'esforç per preparar-se i adaptar-se, l'establiment dels vincles humans que faciliten la teràpia de grup, l'amistat, l'associacionisme i la consciència única en defensa del medi ambient.

Excursionisme i societat

Si volguéssim esmentar els motius que han mogut la gent a practicar l'excursionisme, des d'aquella Associació Catalanista d'Excursions Científiques fins als centenars d'entitats excursionistes d'avui, potser (en un cert ordre cronològic) serien: l'afany romàntic de descobrir, l'estudi de la natura, el desenvolupament dels estudis geogràfics, la reafirmació de la catalanitat, la resistència al franquisme i, finalment, el lleure, l'esport, la competició, l'ecologisme....

**Gabriel Marquès
i Villacampa**

Metge i excursionista

Indubtablement, cada una d'aquestes motivacions s'haurien de valorar dins del context de cada època, que en el fons reflecteixen els valors socials imperants de cada moment històric. Això ens ajudaria a comprendre la situació actual de l'excursionisme senzill i planer, en un moment marcat per la competició, la novetat, el màrqueting, el consumisme... Però tot i amb això veuríem com és de diferent allò que a cadascú de nosaltres ens porta a agafar la motxilla i trescar per cingles i viaranys.

El fet d'anar d'excursió pot tenir dos vessants cabdals segons que es practiqui en solitari o en grup, i encara això últim molt diferent, si el grup és íntim, reduït o bé nombrós.

En aquest escrit defugirem allò que de vegades té la soledat com a reflexió personal, a manera de teràpia, i que ve donat pel fet de conuiu-ne unes hores sols tu i la natura. En canvi, procurarem destacar allò que l'excursionisme pot aportar per millorar la nostra vida

10 Excursionisme: sortir de l'escola

de relació amb les persones que ens envolten, és a dir, *els valors socials del bon excursionisme*. Escrivim bon excursionisme, perquè sovint s'aplica el mot excursionista a comportaments impropis, que no són res més que "fugides esbojarrades" a camps o muntanyes. Cal diferenciar-ho bé, perquè un bon equip, una tenda de campanya a l'esquena i un fogonet, no són elements que constitueixin l'excursionista. La gran superpoblació metropolitana, les pèssimes condicions urbanes i suburbials, obliguen, especialment molts joves, a fer un "excursionisme" que té més d'escapada que no d'encontre.

Anar a la natura és un meravellós encontre que requereix recepció i respecte; com deia el savi: "*A la muntanya només hi som uns humils convidats.*"

Valors socials de l'excursionisme

1. Conviure

Si volem conèixer bé una persona, fugint d'exàmens psicotècnics o currículums professionals, i també si ens volem conèixer nosaltres mateixos, és molt fàcil: s'agafen uns quants dies de vacances, no en calen gaires, —quatre o cinc—, ens ajuntem amb un grupet reduït, ens carreguem a l'espatlla els patracols necessaris i fem una tra-

vessa de muntanya lluny de pobles i ciutats, sense cap suport extern, lluny també de masies i refugis. Al cap de pocs dies no es fa massa difícil d'obtenir un perfil de cadascun dels components del grup. Com més circumstàncies adverses es presentin, més dades tindrem per conèixer-nos mútuament. Les grans expedicions arreu del planeta sovint han topat amb problemes de convivència gravíssims. Aquí rau el primer gran valor de l'excursionisme: *la convivència*, encara que només sigui per unes hores. Cadascun dels components del grup serà una part importantíssima d'ell, si és que volem assolir la satisfacció plena d'una bona excursió. Gairebé el grup ha d'ésser un puzzle, on cada membre s'ha d'engalçar amb els altres sense fissures.

2. Compartir

2.1. Compartir en el bo

Sortir a la muntanya pot convertir-se en una maravillosa escola. Els membres del grup, òbviament, tenen coneixements diferents i de distints nivells, però que es poden complementar. Tot caminant hom pot ensenyar a l'altre coses i fenòmens que coneixem, i alhora rebre de l'altre informació d'aspectes que enriquiran el nostre saber. Per exemple: si l'un coneix la toponímia, l'altre coneix els costums i esdeveniments històrics de l'indret, o l'altre els avantatges de l'ús d'un determinat equip per fer tal o tal fotografia, etc..., és en aquesta *espontània i plural aula* on podem traspasar-nos coneixements dels uns als altres.

També compartim allò que tant estimem i que gelosament, a voltes, sols ho mostrem als més íntims amics: una cova oberta al cingle, o una llanaguera descoberta fa anys al lloc més impensat, o la troballa d'unes ruïnes, fruit d'una obcecada recerca, etc... També com a grup compartirem col·lectivament la satisfacció de l'èxit per haver assolit un cim, o descobert un nou avenc, o finalitzat una nova via d'escalada...

2.2. Compartir en el dolent.

Ha fallat el temps i no tothom té l'equip a punt. Potser algú ha estat, fins i tot, un irresponsable i ha calculat malament els que-

12 Excursionisme: sortir de l'escola

viures que havia de portar... i ara què? Aquest últim s'haurà d'aprendre la lliçó i la resta dels membres hauran d'ajudar-lo.

Potser aquella sortida que semblava tan ben preparada, s'estigui convertint (per mal coneixement del terreny, mapes insuficients, vestuari inadequat...) en un dia penós o en un autèntic fracàs. Doncs bé; aprendrem a compartir el fracàs, que, com a company inseparable de l'èxit, s'ha d'acceptar en aquest món de "triomfadors". Si comencem a culpar-nos els uns als altres de les adversitats, sense valorar autènticament les responsabilitats individuals i col·lectives i no admetem que el fracàs forma part de la vida, pot ésser que aquesta sigui l'última excursió del grup.

3. Esforçar-se

3.1. Esforç per preparar-se.

Que n'és de bonica la fase de preparació d'una sortida amb els amics! A vegades quasi millor que la mateixa sortida, perquè estem carregats d'il·lusió, i en aquesta fase no hi té cabuda l'adversitat ni el fracàs, però caldrà preparar-se físicament, delegar responsabilitats, informar-se i, sobretot, avaluar els riscos o adversitats a què pot exposar-se el grup. Cal tenir en compte que no tothom gaudeix de les mateixes possibilitats psíquiques i físiques.

3.2. Esforç per adaptar-se.

S'hauran de llimar les arestes que dificultin les relacions amb el grup. No sempre el més fort serà el líder, sinó el més assenyat, el que tingui més experiència en un determinat àmbit. El bon líder deixarà les decisions especials a la gent que més en sàpiga d'allò.

Mai no s'anirà al pas del més fort, sinó al pas del més dèbil, i aquest, en lògica correspondència, s'esforçarà a seguir un ritme comú.

4. Associar-se

L'excursionisme és forja d'amistat i d'associacions. La més bona excursió és aquella que fem amb els amics, i aquests són fàcils

de trobar quan sortim a la muntanya, perquè en tenir aquesta afecció en comú, ja imprimeix un cert estil de vida.

L'excursionisme estableix uns vincles humans que "estoven" el cor i sovint es produeix una comunicació espontània, que pot arribar a convertir una excursió en una autèntica *teràpia de grup*, on, tot caminant, cadascú exposa les seves preocupacions o cavil·lacions a l'altre i així en aquest corrent psíquic, entre tots, es fa fàcil la reflexió i el contrast assossegat dels millors consells.

Els amics esdevenen grup, i els grups *associacions excursionistes*, que tan entranyablement ens reunim a la *vegueria*, i fins i tot s'arriben a constituir *federacions* nacionals i internacionals.

L'associacionisme, a banda de reportar els obvis avantatges als afiliats per relacionar-se i endegar activitats, també serveix per desenvolupar un important paper, que és el de *conscienciació cívica* en defensa del medi ambient, i contra les mil i una formes d'agressió a la natura que surten cada dia.

14 Excursionisme: sortir de l'escola

L'associacionisme permet organitzar nombrosos curssets en l'amplíssim ventall cultural i esportiu que s'hi aixopluga (de la coral a l'espeleologia; de la "mountain bike" a l'acampada...).

5. Conèixer i estimar

Perquè conèixer ajuda a estimar. Tant s'han de conèixer les arestes punxegudes del Moixeró, com els aiguamolls més modestos del Llobregat, o l'àrida timoneda lleidatana, perquè formen part de la nostra terra.

Farem tertúlia amb el company de camí, amb el boscatier del Freser, i alhora amb el pastor de les Garrigues. Així escoltant, parlant, trepitjant, respirant les mil flaires dels vents de les mil pàtries (on Catalunya serà una d'elles, no pas l'única), potser un dia arribarem a estimar el món, a *estimar l'home*.

En Francesc Pujol i Algueró, gran divulgador de l'excursionisme, escrivia a principis de segle que l'excursionista com cal, "és un forjador de benaurança i que actua per la millora de la societat humana, fa obra d'activa positivitat per l'excursionisme de la cultura, té vocació de filàntrop, és tolerant i comprensiu".

Mura, febrer del 1993

Bibliografia

- PUJOL I ALGUERÓ, F. *Orientacions d'excursionisme*. Editorial Rafael Dalmau, Barcelona 1928
- PUJOL I ALGUERÓ, F. *Temes d'excursionisme*. Editorial Rafael Dalmau, Barcelona 1962
- TORRES, Estanislau. *Excursionisme i franquisme*. "Llibre de Motxilla", Abadia de Montserrat, Barcelona 1979
- ROVIRA I VIRGILI, A. *Teatre de la natura*. Col.lecció Popular, Editorial Barcino, Barcelona 1979
- RAMON I VIDAL, J. de. *L'excursionisme un fet social*. Unió Excursionista de Catalunya, Barcelona 1983
- JOLÍS, A.; CASADO, F.; SOLER, J. *Montañismo y sociedad*. Fed. Española de Montañismo, 1982
- PERSPECTIVA ESCOLAR nº 116. Diversos autors, juny 1987
- Natura i educació*, "Perspectiva Escolar", núm. 116 (juny 1987) p. 2-32

Catalunya és un país orogràficament, biològicament i culturalment ric i divers. La descoberta i la interpretació d'aquesta realitat és un recurs pedagògic de gran valor. Ara: l'excursionisme, com a conducte d'aproximació a la geografia del país, convé concebre'l com una activitat pluridisciplinària, que ha d'encaminar l'alumne cap a una concepció global del paisatge, a base de valorar els diferents elements que l'integren.

Redescobrir el paisatge

Un bon amic meu, excursionista voluntariós i partidari de la mitja muntanya catalana, aconseguí fer realitat el somni de la seva vida, ara fa un parell d'anys: anar al Canadà. Durant tot un mes, va recórrer les muntanyes Rocalloses de dalt a baix, travessant nombrosos parcs nacionals. A la tornada, em comentava parcialment decebut: "Canadà, almenys a l'estiu, és un país sensacional. Geològicament parlant, sembla acabat de fer: les muntanyes són altíssimes i retallades, presents arreu. El paisatge té una violència de línies sols amorosides pel mantell forestal. Els boscos semblen verges; són atapeïts i misteriosos. Els arbres, coníferes gegantines, atenyen proporcions insòlites. L'aigua, en forma de rius i cascades, se sent pertot. Ara bé: no vaig saber veure-hi ni una sola font boscana, ni una sola ermita..."

Certament, l'escenografia grandiosa i rutilant de les Rocalloses canadenques poc té a veure amb els paisatges, més modestos i un xic devastats, del nostre país. Però hi ha alguna cosa més que els diferencia, i que és allò que el meu amic segurament degué trobar a faltar: la component antròpica.

Un país ric i divers

Catalunya és un territori summament humanitzat. Des dels temps neolítics, ara fa més de 5.000 anys, l'home ha anat afaïçonant

**Joan López
i Cortijo**

Biòleg
Servei de Guies
del Montseny

16 Excursionisme: sortir de l'escola

el paisatge. I el paisatge, que reté com una esponja la seva empremta, s'ha anat impregnant tot ell de bleix humà.

El paisatge català cedeix sota el pes immemorial de la seva pròpia història. És un paisatge que sembla retut, domesticat. No hi ha ni un sol pam de terra verge. Aquesta realitat és un fet decisiu per a la comprensió del nostre país, i en això es basa la seva riquesa — i la seva probresa.

L'àmbit rural català és un veritable mosaix cromàtic, vegetal. Masies envoltades de feixes i feixons constel·len les planes i els contraforts fèrtils; el bosc, sobreexplotat, s'arrapa als vessants; aquí i allà, plantacions de coníferes, com petits pedaços eriçats; els erms, tristos i freqüents, sovint delaten algun mas arruïnat; els corriols i els camins formen una teranyina invisible; les pistes de desembosc, cada dia més nombroses, esparraquen el teixit vegetal; a la llunyania, un castell; prat enllà, la fressa d'un ramat; pel darrera la carena, el dong de la campana d'una esglésiola; i en sortir d'un revolt del camí, el regal d'una font imprevista. Així de ric i divers és el nostre país.

Des del punt de vista escolar i de la pròpia formació individual, aquesta realitat geogràfica, tan propera a nosaltres que en formem part, hauríem de saber aprofitar-la. Un passeig a través del nostre entorn natural és una font constant d'estímuls i d'aprenentge, tant més intensos com més capaços siguem de descobrir i d'interpretar cada una de les facetes que l'integren. La lectura del paisatge és un exercici d'integració pluridisciplinari que permet acostar-te a la realitat més íntima del país, a l'essència de la nostra cultura.

L'excursionisme com a eina pedagògica

De fet, l'excursionisme ha estat tradicionalment present a l'escola. Sembla, doncs, innecessari que des d'aquestes pàgines reivindicuem una activitat pressuposadament arrelada a l'ensenyament reglat. Malauradament, però, massa sovint la sortida al camp s'enfoca des d'un punt de vista restringit: són sortides curtes de mira, monogràfiques, malaguanyades. A vegades, són classes pràctiques, que il·lustren el temari d'una assignatura. En són bons exemples els itineraris geològics o botànics. En altres ocasions, la muntanya

esdevé un repte esportiu: fer el cim. Els exemples són variats; tot ells, pedagògicament vàlids. Però tenen una mancança comuna; ja ho hem dit: una visió parcial —incompleta— de la realitat paisatgística.

Al costat d'aquestes activitats, hauria de coexistir l'excursionisme destinat a descobrir la globalitat del paisatge, entès com un escenari natural modelat per l'home; un excursionisme, en fi, en color i no pas en blanc i negre.

L'excursionisme no s'hauria de concebre, en l'àmbit escolar, com una activitat passiva, un mer tràmit curricular. El paper del professor hi és determinant, i d'ell depenen en gran part l'èxit de la sortida i el profit que en puguin treure els alumnes.

La sortida de camp permet integrar a la pràctica les diferents disciplines apreses a classe per separat. Si una sortida monogràfica és imaginable a una aula a l'aire lliure, l'excursionisme podria ser

18 Excursionisme: sortir de l'escola

assimilable a una escola a l'aire lliure. Una passejada pel bosc ens proporciona tot allò que estem disposats a descobrir-hi. Un ornitòleg només hi veurà ocells; un esportista, cims; i un botànic, plantes. No vull pas dir que aquesta visió reduccionista de la natura sigui criticable; al contrari. Però l'alumne hauria de poder experimentar un altre tipus d'observació més àmplia, que li permeti extreure del paisatge el màxim suc informatiu, per tal de comprendre millor el seu entorn. Alguns itineraris de natura, recurs pedagògic força estès avui, s'acosten a aquesta idea de la descoberta del medi, però sovint s'hi menystenen aspectes etnològics, més humanistes.

Si bé podem considerar encara vigents, dins del marc escolar, els valors pedagògics de l'excursionisme, com a activitat d'oci sembla haver perdut pistonada davant de les noves modalitats esportives de risc controlat —trenc, ponting, ala de pendent, etc—. Els adeptes als esports d'aventura creixen dia a dia. Molts procedeixen del món excursionista; d'altres, directament del profanisme muntanyenc. El fenomen de l'esport d'aventura sembla voler posar en evidència l'excursionisme tradicional, involuntàriament si voleu. És com si l'èxit de l'un denunciés la manca de reconversió de l'altre; com si l'excursionisme fos una pràctica mancada ja d'al·licients, acabada.

Amb l'esport d'aventura, hom sembla voler anar més enllà, buscar allò que no ha sabut trobar en l'excursionisme: l'emoció fàcil. Probablement, ens manca la cultura del paisatge, per tal de poder veure l'entorn natural com una font de plaer i d'ensenyances, no tan sols un marc físic on desenvolupar-hi altres activitats. La cultura del paisatge parla de la rudesia d'un camí empedrat; de l'estètica d'una capella romànica; de la sonoritat misteriosa d'un topònim antic; de la conversa instructiva amb un bosquerol; de la magnificència d'un arbre monumental; de la tafaneria d'un rupit; del flaïre certament repugnant d'un ou del diable...

Descobrir i entendre l'encant dels diferents elements del paisatge és una experiència enriquidora, que esmola la sensibilitat i la capacitat receptiva. Torno a repetir, però, que aquesta concepció de l'excursionisme és perfectament compatible amb el muntanyisme esportiu, amb el pícnic dominical o amb l'anar a l'aventura. En canvi, les possibilitats formatives que caracteritzen l'excursionisme, el converteixen en un recurs escolar que caldria potenciar.

Organització d'una excursió

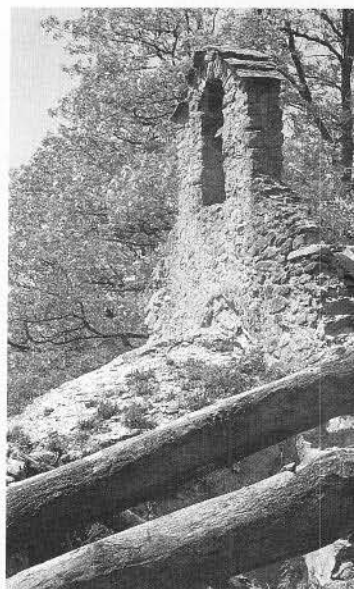
Ja us podeu imaginar que l'excursionisme a què ens referim no és precisament una activitat menor, on estigui àmpliament permesa la improvisació. D'entrada, la sortida ha de tenir un objectiu precís —un pretext, si voleu—: la visita a una castanyeda o l'estudi del relleu des d'un cim. El disseny de l'itinerari més adequat hauria de procurar enfilar el màxim nombre d'atractius o elements del paisatge possibles: una font, una pairalia, una cova, etc. És clar que tampoc allargarem innecessàriament l'itinerari. En canvi, mirarem sempre de fer recorreguts circulars (en els casos que hàgim de tornar al punt de partida), per tal de rendibilitzar al màxim la sortida.

L'excursió mai no ha de ser maratoniana. Però tampoc convé que sigui excessivament curta, ja que aleshores les parades es trepitgen les unes a les altres, les explicacions es fan contínues i la informació arriba a col.lapsar l'alumne, que desconnecta, fastiguejat. Sempre que sigui possible, el millor és agrupar les observacions en diferents parades, i no abusar de l'atenció del grup.

A vegades l'excursió escolar és vista amb recel i escepticisme per part de l'alumnat. Per tant, les explicacions que suara comentàvem no convé que tinguin sabor d'aula —sabor monòton i rutinari—, sinó que el professor haurà de lluitar contra l'avorriment general i creixent. Els punts d'observació han de comptar amb explicacions curtes, àgils, clares i engrescadores. També han de comptar amb la participació del grup, que així desvelarà involuntàriament el seu grau de receptibilitat i acceptació de la sortida. (Les històries i les llegendes locals són un esquer que amenitzen sempre una jornada i, sortosa-ment, encara generen expectació i interès.)

Probablement, totes aquestes consideracions, era innecessari comentar-les. En canvi, sí que paga la pena remarcar que el professor ha de procurar no perdre mai el camí, ja no pels perills objectius que això comporta, sinó per la sensació de fracàs i de desànim que s'encomana al grup quan es veu obligat a refer el camí que creia correcte.

Però encara hi ha un altre aspecte molt més important: el mestre ha de conèixer bé el terreny que trepitja. Per arribar a aquesta

20 Excursionisme: sortir de l'escola

condició, cal haver-hi anat prèviament. Durant les sortides preparatòries, serà útil la bibliografia local, els mapes topogràfics i excursionistes i, sobretot, les converses amb la gent del país. Conèixer a fons un territori implica saber seleccionar l'itinerari adequat, conèixer possibles drecceres o variants de tornada més curtes; significa no passar de llarg cap element interessant, susceptibles d'amenitzar i enriquir la sortida. Quan hom no sap on va, el pes de la responsabilitat es transforma en angoixa i neguit. En el cas contrari, la seguretat en un mateix crea un estat d'ànim propici per a transmetre l'emoció que genera la redescoberta del paisatge.

La pràctica de l'excursionisme és simplicíssima, però pot donar moltes satisfaccions. Només requereix una actitud oberta i receptiva. Potser és en aquest sistema tan d'interacció home-natura on rau la força de l'excursionisme. Tanmateix, el jovent actual sembla més atret per altres fonts d'estímuls més sofisticades. Aleshores, ¿l'excursionisme és una batalla perduda? Deixeu-me acabar amb una experiència personal. La tardor passada vaig acompanyar un grup d'alumnes de segona etapa fins a una plataneda. Era al tard i el sol penetrava lateralment en el bosc. Seguérem al peu d'aquells arbres altíssims i rectilinis. Tot d'una, ens va cridar l'atenció una fulla que baixava lentament de les altures, gronxant-se en silenci. La imatge d'aquella fulla caient, que semblava enfonsar-se dins del mar, ens impressionà a tots. I és potser que aleshores començàrem a redescobrir el paisatge.

Equip per a la interpretació del paisatge

Sempre que sortim a muntanya, hauríem d'acostumar-nos a dur a la motxilla un mínim d'equip de camp per a la observació i presa de dades. Aquest material que, per a entendre'ns, hem anomenat equip d'interpretació del paisatge, està dividit en dos lots: un equip bàsic, imprescindible en qualsevol mena d'excursió; i un equip específic, que s'afegirà parcialment a l'anterior en funció de l'objectiu de la sortida.

Equip bàsic:

- Mapa topogràfic (les millors escales són les compreses entre 1:5.000 i 1:50.000)
- Brúixola (d'aigua)
- Llibreta de camp, llapis i bolígraf (més d'un, perquè es perden amb facilitat)
- Càmera fotogràfica (i, si és possible, teleobjectiu, gran angular, anells d'extensió i flash)
- Altimetre de precisió (igual o inferior a 10m)

Equip específic:

- Prismàtics
- Altimetre
- Guia excursionista
- Lupa (comptafils)
- Guia de camp (d'identificació)
- Bosses i capsos de mostreig
- Navalla i tisores
- Magnetòfon
- Dall i guants

22 Excursionisme: sortir de l'escola

L'article pretén mostrar aquells aspectes que es treballen en l'excursionisme infantil i juvenil, i que poden ser d'utilitat per a l'escola: valors educatius de l'excursionisme; coneixements i tècniques en què educa l'excursionisme, desenvolupats d'acord a l'evolució física, intel·lectual i psicològica de l'individu i englobats dins el disseny curricular de l'escola, per acabar mostrant una aplicació didàctica concreta, adreçada al cicle 12-16.

Aplicació didàctica de l'excursionisme en el marc de la Reforma

**Jordi Pau
Caballero i Oller**

Educador, director de l'Escola d'Iniciació a l'Excursionisme i a l'Educació Ambiental

Introducció

Abans de començar a parlar de tècniques de l'excursionisme, i trobar-hi aplicació dins l'àmbit de la formació dels alumnes, hom creu interessant iniciar el tema amb unes breus reflexions a l'entorn d'algunes de les conclusions de les "Primeres Jornades Pedagògiques sobre Excursionisme Infantil i Juvenil", celebrades el novembre de 1992.

L'objecte d'aquesta introducció ens ve determinat per la necessitat de copsar el pensament que hi ha darrera l'excursionisme o, de determinar tipus d'excursionisme, com és el cas que ens interessa:

"L'excursionisme és esport, lleure i cultura."

"Copsar el paper de primer ordre que representa l'excursionisme, avalat per la seva llarga tradició educativa, en el camp de l'educació ambiental, dins del qual ha tingut un paper fonamental en l'educació de les nostres generacions."

L'excursionisme no és simplement un esport. Ja des dels seus orígens l'excursionisme ha tingut una vessant de recerca, cultural i de divulgació. Tant és així que les institucions de Catalunya reconeixen els orígens de l'educació ambiental a casa nostra associats, amb l'inici de l'excursionisme català.

L'excursionisme ha estat una escola permanent de formació de caràcter, valors, actituds, apropament a la realitat del país, a la seva gent, el seu paisatge, la seva flora i fauna. La seva pràctica des de l'edat infantil i juvenil ha despertat futures vocacions acadèmiques i universitàries.

Valdria la pena definir l'ideal que inspira un monitor o educador d'excursionisme infantil i juvenil: "La formació humana de l'excursionista ha de conduir a la identificació d'aquest amb la d'un home culte i polifacètic, coneixedor de la realitat ambiental del seu país: la configuració del paisatge i de la seva gent. Ha de ser una persona íntegra en valors i actituds, crític amb el que veu i desitjós de conèixer noves realitats."

Aquests objectius de l'excursionisme, referents a educar l'home amb una visió holística i integradora del món, coneixedor de la seva realitat més immediata, i amb una perspectiva pròpia, s'acosten força als nous plantejaments educatius fruites de la Reforma, especialment pel que fa referència a les ciències socials, que dins la configuració del cicle 12-16, es plantegen una sèrie de premisses en aquesta direcció:

1. Els continguts d'un programa de ciències socials han d'estar al servei de la formació i maduració d'individus òptims, tot potenciant-ne capacitats, coneixements, habilitats i actituds que els siguin útils a la vida quotidiana, per comprendre millor la societat, el món d'avui i saber-hi optar.

2. Els continguts de l'àrea de ciències socials no s'han d'adreçar a uns individus i societat abstractes; s'han de dirigir als joves ciutadans de Catalunya. Per tant, les característiques plurals i diverses de la nació catalana, així com la seva història, han de vertebrar els continguts de l'àrea i ser presents de manera irrenunciable en la seva configuració.

3. Els continguts de l'àrea han d'estar dissenyats per assolir un coneixement i una comprensió de caràcter general del món d'avui, però no des d'una perspectiva abstracta. Es tracta d'interpretar el món i la seva història des d'una òptica catalana, és a dir, amb el bagatge cultural i les tradicions de la nostra societat.

24 Excursionisme: sortir de l'escola

L'aportació, però, que pot fer l'excursionisme no resta limitada a aquest cicle ni a aquesta àrea, ja que pot abastar altres cicles i determinades àrees.

Coneixements i tècniques de l'excursionisme

L'enriquidor bagatge que l'excursionista va adquirint en el decurs de la seva vida és extensíssim, depenent de la filosofia personal de cadascú. És en l'edat infantil i juvenil quan es va assimilant aquest ampli ventall de possibilitats, encaminat a fer que, un cop el jove hagi assolit la seva maduresa, desenvolupi la seva activitat segons la seva sensibilitat.

Els nivells d'ensenyament han d'anar d'acord amb l'evolució física, intel·lectual i psicològica de l'individu. Per tant, aquests coneixements adaptats al nivell evolutiu corresponent poden servir alhora dins el marc de l'educació en el lleure, com dins el marc de l'ensenyament acadèmic reglat. En el darrer cas, la reforma educativa integra aquest tipus d'activitats, amb un protagonisme específic dins el procés de formació dels alumnes.

Els continguts que es poden aprendre seguint una programació d'iniciació a l'excursionisme infantil i juvenil (8-16 anys), es poden incloure dins els següents blocs:

1. Bloc de tècniques: orientació, alimentació, tècniques de marxa i de progressió, preparació física, primers auxilis, equip...
2. Bloc de coneixements: geografia, antropologia, ecologia meteorologia...
3. Bloc cultural: festes tradicionals, formes de vida a muntanya, folklore, llegendes, llenguatge, toponímia, cançons...
4. Bloc d'hàbits, actituds i valors: solidaritat, respecte, cooperació, civisme, sensibilitat, respecte al patrimoni comú...

Aquests continguts, pel que faria referència a l'ensenyament, s'anirien englobant dins les diferents àrees:

1. Llenguatge: topònims, evolució del nom dels llocs, toponímia referent a accidents geogràfics o activitats humanes, llenguatge excursionista.

2. Matemàtiques: exercicis i càlculs en base a les tècniques d'orientació, azimuts, graus, càlcul de distàncies, reconversió d'escales...

3. Manifestacions artístiques i musicals: coneixement de l'art rural, aplecs, goigs, cançons de muntanya...

4. Educació física: coneixement de les capacitats del propi cos, progressió en les dificultats, tècniques de marxa, habilitats...

5. Ciències experimentals: coneixements referents al cicle estacional, el cicle biològic, característiques de la vida d'animals, vegetals, i les relacions dels organismes (ecologia); la hidrosfera, el cicle de l'aigua, fenòmens atmosfèrics (meteorologia); la formació dels sòls fòssils i minerals (geologia); l'home, necessitats físiques i biològiques (alimentació, primers auxilis).

6. Ciències socials: accidents geogràfics, el relleu, distribució de la vegetació, usos del sòl, estructuració del territori, configuració social, les comarques (geografia); els punts cardinals, corbes de nivell, lectura i interpretació de mapes, orientació per muntanya (orientació); història d'un indret, història de Catalunya, fets històrics, històries i costums (història).

26 Excursionisme: sortir de l'escola

Aplicació didàctica al cicle 12-16

L'excursionisme per constituir una experiència didàctica pràctica que doni suport als plantejaments continguts en la reforma educativa, d'on hem triat els dos àmbits que podrien ser més significatiu: els de ciències socials i experimentals.

Els nous plantejaments derivats de la reforma imprimeixen un caràcter interdisciplinari a les ciències socials, defugint la separació ciència-disciplina. Aquest plantejament sempre ha estat present en la ideologia de l'excursionisme, on més o menys, si bé és cert que hom es pot especialitzar en allò que més li agrada, no ho fa sense saber "una mica de tot".

Així doncs, podríem ajustar les possibilitats de treball de l'excursionisme en el camp de les ciències socials i les ciències experimentals als següents continguts (segons les pautes de la proposta de la reforma del Departament d'Ensenyament)

Ciències socials

Procediments

1. Interpretació i representació de l'espai

Orientació espacial, confecció i lectura de plànols a gran escala, escala gràfica i numèrica, representació del relleu, interpretació i lectura de mapes a petits escala, diferents tipus de projeccions, localització, latitud i longitud, lectura i anàlisi de paisatge.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. Humanitat i medi físic

Els componenets del medi físic; divisió física i zones de la Terra; representació de l'espai; descoberta i exploració de la Terra; les activitats de l'home i les condicions mediambientals; el paisatge com a resultat de processos naturals i humans; vivència, experiència i percepció del territori i una societat; elements que integren un terri-tori i una societat.

2. Ocupació del territori

Distribució de les persones en el territori: tipologies d'hàbitat; formes d'ocupació del territori: rural i urbà.

Actituds, valors i normes

1. Actituds personals en la vida quotidiana i en l'estudi
Pautes de conducta per a la convivència; tolerància i antidogmatisme; esperit crític; participació, responsabilitat i col.laboració.
4. Respecte, solidaritat i cooperació
Solidaritat i cooperació: respecte del medi ambient; respecte del patrimoni del present i del passat.

Ciències experimentals

Procediments

2. Registre i tractament de dades
Descripció quantitativa.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

4. Els organismes
Els vegetals; l'agricultura; els animals; l'home; relacions (ecosistemes).
5. La Terra
L'atmosfera; la hidrosfera; la part sòlida del planeta; el sòl.

Actituds, valors i normes.

4. Normes relacionades amb la presa de consciència sobre la utilització del medi social i natural: de seguretat; de conservació de primeres matèries, materials, estris i equipaments; de respecte envers els éssers vius; de respecte envers el propi cos; de respecte envers el medi ambient en general.

Pel que fa als objectius terminals que podem assolir, per raons d'espai ens veiem obligats a només poder-los referenciar numèrica-

28 Excursionisme: sortir de l'escola

ment en el quadre adjunt, a l'objecte de facilitar la seva consulta dins el document de la Reforma.*

Ciències socials

Procediments

1. Interpretació i representació de l'espai
Objectius 1.1, 1.2, 1.3, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9, 1.10 i 1.19.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. Humanitat i medi físic
Objectius 1.1, 1.2, 1.7, 1.8, 1.10, 1.15.
2. Ocupació del territori
Objectius 2.2, 2.5, 2.11.

Actituds, valors i normes

- Actituds personals en la vida quotidiana i en l'estudi
Objectius 1.2, 1.3, 1.4.
4. Respecte, solidaritat i cooperació
Objectius 4.1, 4.2.

Ciències experimentals

Procediments

2. Registre i tractament de dades
Objectius 2.1.1, 2.1.2.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

4. Els organismes
Objectius 56, 59, 60, 61, 62, 63, 72, 73, 75.
5. La Terra
Objectius 90, 91, 97, 99, 100, 101, 102, 103.

* CATALUNYA. Generalitat. Departament d'Ensenyament. *Disseny curricular. Ensenyament secundari obligatori*. Barcelona 1990.

Breu recorregut per la història de l'excursionisme a Catalunya, des de l'últim terç del segle passat, en el qual es destaquen les entitats i associacions que sustentaren el seu desenvolupament, els objectius perseguits i les fites assolides, les diverses branques d'activitats que hi anaren sorgint i els valors humans i cívics que s'hi defensaven.

Breu història de l'excursionisme a Catalunya

Superats els 116 anys de la fundació de la primera entitat excursionista, disposem ara d'una gran perspectiva per reflexionar sobre el naixement i evolució que ha sofert al llarg del temps, perquè sota aquesta màgica paraula d'excursionisme s'han desenvolupat uns ideals d'amor al país i a la seva història, i s'ha impulsat el coneixement de la natura, de l'art, de la literatura i de les ciències socials.

*Agustí Jolis
M. Antònia Simó
de Jolis*

No és d'estranyar, doncs, que el 26 de novembre de 1876, al turó de Montgat i per visitar les ruïnes del seu castell, s'aplegués a l'entorn dels fundadors un estol de joves il·lusionats per recórrer i estudiar el país, per gaudir-ne les meravelles i publicar les seves experiències.

La nostra Renaixença

Al primer terç del segle XIX, s'inicià a Europa el moviment conegut com Romanticisme, el qual enaltí un esperit sentimental, generós i màgic que valorava la història i les gestes pretèrites.

A Espanya aparegué el 1823 amb el setmanari barceloní "El Europeo", escrit per un grup d'intel·lectuals que es titulava "Escuela Romántico-espiritualista", entre els quals figuraven Bonaventura Carles Aribau i Ramon López i Soler, el gran dibuixant Francesc X.

30 Excursionisme: sortir de l'escola

Parcerisa, autor de l'obra *Recuerdos y Bellezas de España*, amb text de Pau Piferrer, continuada, després la prematura mort d'aquest, per Francesc Pi i Margall.

L'escola en català d'aquest moviment fou l'inici de la nostra Renaixença, la qual restaurà els Jocs Florals de Barcelona l'any 1859, promoguts per Víctor Balaguer, Milà i Fontanals, Antoni Bofarull, Joaquim Rubió i Ors i d'altres, per revaloritzar la literatura poètica catalana.

Caigueren les darreres muralles de les ciutats; corregué el primer tren, s'aprovaren les lleis de llibertat d'associació i del descans dominical, i se celebrà l'exposició Universal de Barcelona de 1888, i tot això contribuí a l'èxit de l'Excursionisme.

La primitiva entitat d'aquest tipus fou l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques del 1876 que s'escindí el 1878, creant-se l'Associació d'Excursions Catalana, però el 1891 s'unificaren de nou amb el nom de Centre excursionista de Catalunya, car eren les mateixes persones, com ho demostra el fet que Josep Fiter, fundador de la primera, fou també membre de la segona.

Si els Jocs Florals salvaren una llengua, l'Excursionisme desenvolupà una cultura, mercès al neguit de recórrer el país, i estudiar i publicar les troballes i experiències.

L'Excursionisme com a obra cultural

Despertat l'interès per la visita de viles i pobles per mirar de salvar els vestigis del patrimoni dels avantpassats, i per publicar els resultats dels seus estudis, començà la creació de noves entitats a Barcelona i altres ciutats de Catalunya, les quals entitats aplegaven erudits i estudiosos locals, que, en agrupar-se, afermaven la seva obra dintre del moviment excursionista amb la catalogació de les riqueses naturals, arqueològiques i històriques i amb el recull de llegendes, tradicions i defensa de la Natura.

L'Excursionisme, ja amb força social, suplí mancances, com per exemple, col·laborant el 1903 en la creació dels Estudis Univer-

Les golfes de la casa núm. 10 del carrer del Paradís. En aquestes golfes s'inicià la gran obra social de l'Excursionisme català, el 1876. Foto Arxiu CEC.

sitaris Catalans, entitat acadèmica fundada per Enric Prat de la Riba, a la qual ingressaren entre gran nombre de científics, destacats excursionistes, com l'ex-president del Centre Excursionista de Catalunya, Antonio Rubió i Lluch, que fou el primer president de l'Institut, i a més Jaume Massó i Torrents, Josep Puig i Cadafalch, Pompeu Fabrar i d'altres.

Des d'aquest moment, els estudis científics en català eren una realitat acadèmica, mercès al camí obert per l'Excursionisme, el patriarca del qual, en Cèsar August Torras, digué que nosaltres som com els minaires que furgant la terra obrim a altres els tresors que després caldrà estudiar i pulir.

La muntanya

En el volum I, any 1876-77, de les *Memòries de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques*, o sigui al primer període de la seva fundació, escriu Antoni Massó la conveniència de l'estudi de les muntanyes, ja que si ell admirava la tasca dels seus companys, ell sentia "un desig extraordinari de veure i escalar muntanyes". Però rera d'ell i de Carles Garcia Vilamala de la "Científica". Fou

32 Excursionisme: sortir de l'escola

Ramon Arabia de l'Associació d'Excursions Catalana, el principal admirador de la muntanya. Aquest es posà en contacte amb els Clubs Alpins estrangers i el 1879 representà l'excursionisme català a la Conferència Internacional de Clubs Alpins a Ginebra i donà una disertació sobre el tema "Els Clubs Alpins i les Associacions Excursionistes".

El mateix Arabia, a l'agost de 1880, pujà al Mont Perdut (3353 m) en la caravana organitzada pel Club Alpí Francès, Secció de Luz i Gavarnia, després de la reunió internacional de clubs alpins.

Artur Osona començà a publicar l'any 1880 la seva àmplia col·lecció de guies de muntanya; prosseguiren en aquesta línia Cèsar August Torras l'any 1902, amb la seva gegantina obra de deu volums sobre el Pirineu català, i Juli Soler i Santaló en la guia de la Vall d'Aran, el 1906.

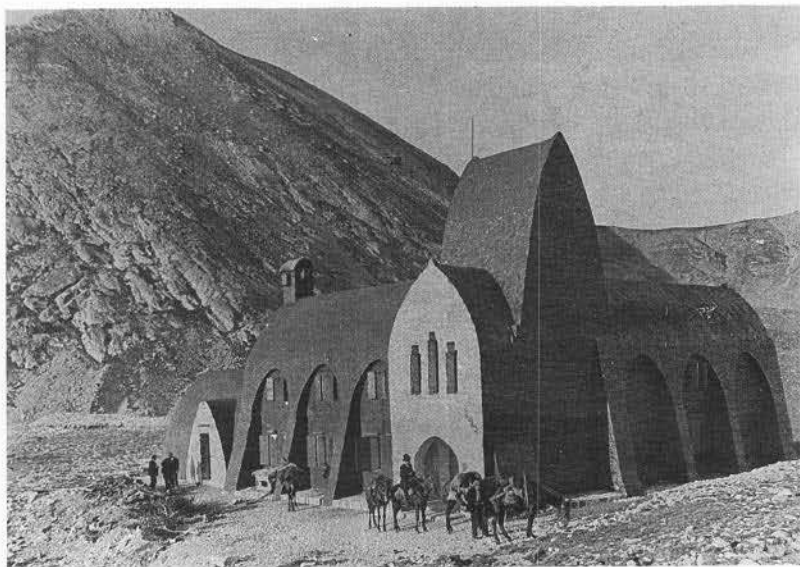
L'excursionisme muntanyenc ha iniciat el seu gran desenvolupament i esdevingut una branca important del ferm troc de l'excursionisme.

L'excursionisme muntanyenc

La joventut se sent cada vegada més intrèpida, en trobar a la muntanya una escola de formació del caràcter, ja que a la salut del cos, hi correspon un equilibri mental, que fa acceptar l'esforç per enfrontar-se amb la muntanya i superar les dificultats que ens pugui presentar, perquè la solitud, la grandesa i el silenci de què es gaudeix dalt d'un cim fa comprendre tot el valor educatiu de l'esforç esmerçat per assolir la fita proposada.

Els nostres primers grimpaire com Ramir Busquets, mossèn Jaume Oliveras, Juli Soler Santaló, Emili Juncadella, Isidre Puig, Ignasi Canals, Josep Soler Coll i altres, coronen els cims del Pirineu des de la Pica d'Estats, al Besiberri, Encantats, Aneto, Maladeta i crestes de les Tempestats.

El 1908 es creen, al Centre Excursionista de Catalunya, les seccions de Geografia i Geologia i la d'Esports de Muntanya i d'a-

*El xalet-refugi
d'Ulldeter, inaugurat
l'any 1909, primer
del Pirineu.
Foto Arxiu CEC.*

questa darrera hem de fer especial menció per les dificultats i polèmiques que motivà.

Els capdavanters d'aquesta idea foren Eduard Vidal i Riba i Albert Santamaria, amb l'objectiu d'agrupar-se per poder practicar l'alta muntanya i seguir millor l'evolució de l'alpinisme i els mitjans de seguretat. Vidal i Riba, pacient i hàbil diplomàtic, anà superant les reticències de la Directiva i al final, fins i tot Cèsar August Torras acabà propugnant la creació de la Secció d'Esports de Muntanya.

Els inicis de l'esport de l'esquí als Rasos de Peguera el desembre de 1908 i la inauguració del xalet refugi d'Ulldeter, el juliol de 1909, obriren de bat a bat la pràctica de l'alpinisme i de l'esquí, seguint la imparable evolució esportiva i tècnica, en el si de totes les entitats excursionistes de Catalunya.

Als butlletins apareixen també les descripcions d'intrèpides ascensions d'alta dificultat per Montserrat, Pirineu, Pedraforca i Alps, on els Lluís Estasen, Josep M. Guilera, Albert Oliveras, Ramon de Semir, Noel Llopis, Andreu Xandri, Albert Casanellas, Jaume Tiana, Josep Boix, Carles Balaguer, Jaume Caselles i altres obriren abans de la guerra difícils vies d'escalada.

34 Excursionisme: sortir de l'escola

Després, a l'entorn d'Ernest Mallafré, es cultivà una depurada tècnica d'escalada, i es crearen els primers grups especialitzats, com el GAM del Club Muntanyenc Barcelonès; el GEDE, del Club Excursionista de Gràcia, i el CADE, del Centre Excursionista de Catalunya, els membres dels quals van pujar parets i muntanyes llunyanes, des dels Alps als Andes, regions polars i l'Himàlaia.

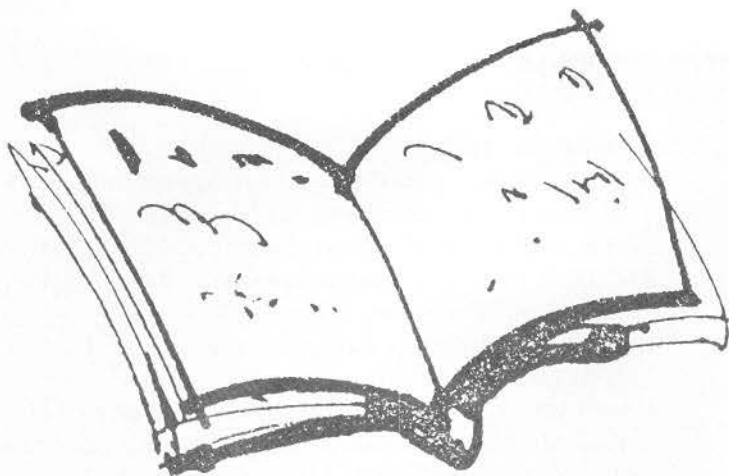
Fenomen social

L'excursionisme català prengué, com hem vist, i principalment des de 1900, una característica pròpia que el distingeix, perquè es hereu i continuador de les inquietuds culturals i patriòtiques dels inicis, però a l'ensem, se sent atret per l'esperit muntanyec i alpinístic. Sabé agermanar, i s'ha mantingut, els ideals de cultura i esport.

Després del xalet d'Ulldeter de 1908, aparegueren els de la Renclusa el 1916, al massís de la Maladeta, i el 1925 el de la Molina, primer edifici d'on ha sorgit la seva gran estació d'esquí. Altres refugis del Centre i de les altres entitats s'han anat extenent per la muntanya, però volem remarcar el refugi de Vallferrera, inaugurat el 1936, aixecat per l'esforç col·lectiu d'excursionistes particulars, germen de la posterior i fructífera etapa federativa de construcció de refugis.

Aquesta construcció d'albergs forma part de l'obra social de les entitats a muntanya, de la mateixa manera que a ciutat són el fogar de la tasca diària d'activitats socials, fruit del sentit d'associacionisme que rebutja la insolidaritat i la insubmissió, que frena l'obra col·lectiva.

L'acció de l'Excursionisme és compartida pels agrupaments escoltes, d'esplai i caus i, sobretot, pels mestres d'escola que hi troben un mètode pedagògic de gran vàlua, que els ajuda a la seva alta missió de formació de la joventut.

Bibliografia i cartografia bàsica*

Obres generals de consulta

Les obres d'excursionisme són escasses, no així els tractats d'alpinisme. Encara resulta útil, després de 30 anys, la monumental *Enciclopèdia de l'excursionisme*.

Els manuals d'orientació i cartografia són nombrosos; en donarem només un títol, de mostra.

DALMAU, R. (ed.). *Enciclopèdia de l'excursionisme*. Barcelona: Rafael Dalmau Ed., 1974. 2 v.

*PÀMIES, F. *Manual d'orientació*. Barcelona: El Llamp, 1982 INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA. *La cartografia. Tècniques i productes*. Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya, 1991 (Pòster). *Orientación en la montaña. La brújula y el mapa topográfico*. Granollers: Alpina, 1978

Guies itineràries

Donem una relació de les principals guies excursionistes de mitjana o baixa muntanya. També hem afegit una guia de la vall de Núria, perquè és una regió molt popular, ben comunicada i relativament pròxima a Barcelona.

PARC METROPOLITÀ DE COLLSEROLA. *Itineraris a peu, 1-6*. Barcelona: Ajuntament, 1989

BARCELONA. Diputació. *Guia del parc natural del Garraf*. Barcelona: La

Joan López i Cortijo

Biòleg

* Els llibres marcats amb un * es poden trobar a la Biblioteca Rosa Sensat. També hi trobareu monografies locals i itineraris de la natura de diferents indrets de Catalunya. L'apartat "Excursionisme i escola" ha estat elaborat per la Biblioteca Rosa Sensat, on podeu trobar tots els documents citats en aquest apartat.

36 Excursionisme: sortir de l'escola

- Diputació, 1986
- BARCELONA. Diputació. *Camins i fonts del parc natural de Sant Llorenç de Munt i l'Obac*. Barcelona: La Diputació, 1992
- LÓPEZ, J. *Montseny*. Barcelona: Montblanc-Martín, 1989 (2 vols)
- RIBERA, R. *Camins i canals de Montserrat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1975
- CORTÉS, M. *El Montsec i muntanyes veïnes*. Lleida: Centre Excursionista de Lleida, 1984
- UNIÓ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA. *Itineraris en el parc natural Cadí-Moixeró*. Barcelona: Unió Excursionista de Catalunya, 1990
- AGUSTÍ, J. *Itineraris de l'Alta Garrotxa*. Olot: El Bassegoda, 1986 (2 vols.)
- NUET, J. *La vall de Núria*. Barcelona: Montblanc-Martín, 1992
- COMITÉ CATALÀ DE SENDERS DE GRAN RECORREGUT. G. R. (diversos títols). Barcelona: Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya.
- ARRONDO, LL.; JAUMOT, M. *La Ruca. Una aproximació al Moianès*. Alella: Pleniluni, 1988

Monografies locals

Molts pobles tenen la seva pròpia monografia local. Algunes incorporen itineraris excursionistes i mapes parcials. Com a exemple, en citem una de molt reeixida:

Bagà. *La capital històrica de l'Alt Berguedà*. Bagà: L'Ajuntament, 1988

Obres especialitzades

Incloem algunes obres que tracten aspectes lligats a la descoberta i interpretació del paisatge. Algunes inclouen itineraris o fan de l'itinerari l'eix central del llibre.

- * RIFÀ, F.; CORMAND, J.M. *Camina que caminaràs*. Barcelona: Montblanc-Martín, 1978
- FERRANDO, A. *Cròniques bandoleres de Sant Llorenç de Munt. El camí ral de Barcelona a Manresa*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1988
- LÓPEZ, J.; BOMBI, A. *Les fonts de la vall de Santa Fe*. Canet de Mar: 1992
- NOGUÉ, J. *La percepció del bosc. La Garrotxa com a espai viscut*. Girona: La Diputació, 1986

- *FRANQUESA, T.; RECASENS, J. *Coneguem la Sèquia*. Manresa: Caixa d'Estalvis de Manresa, 1983
- PARÉS, Q. *La despoblació rural i les masies del Collsacabra*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1985
- CENTRE EXCURSIONISTA D'OLOI. *Embardissada*. Olot: El Bassegoda (diverses edicions).
- MORA, J.; RIERA, J.M. *Els arbres monumentals i d'anomenada de Vallgorguina*. Vallgorguina: Associació Cultural Vallgorguina, 1991
- **Collserola, el parc natural per descobrir*. Barcelona: L'Ajuntament, 1990

Excursionisme i escola

- CALAF I MASACHS, R. *L'excursió escolar, un recurs compartit, les aportacions metodològiques de les ciències naturals a la geografia*. ESCOLA CATALANA, n. 283 (1991), p. 22-24
- Catalunya a l'escola. Visites i sortides*. PERSPECTIVA ESCOLAR, n. 47 (1980), p. 2-31
- ESCOLA TON I GUIDA. *Programa d'excursions i sortides per conèixer Catalunya*. PERSPECTIVA ESCOLAR, n. 11 (1977), p. 21-33 i n. 12 (1977), p. 29-43
- Model de sortida: de La Roca al Masnou*. GUIX, n. 52 (1982), p. 75-80
- OLAYA, M. *Els nois i noies i l'excursionisme*. PERSPECTIVA ESCOLAR, n. 99 (1985), p. 59-61
- ORDEIX, L. *El turisme escolar: els mestres se n'han cansat?* GUIX, n. 176 (1992), p. 19-23
- VALERA, J.M. *Fer turisme a vuitè*. PERSPECTIVA ESCOLAR, n. 60 (1981), p. 47-50

•••

Les sortides: una tècnica i un recurs per a l'estudi del medi: recull d'articles sobre sortides publicats a "Perspectiva escolar". Barcelona: Rosa Sensat, 1986 (Dossiers Rosa Sensat; 34)

38 Excursionisme: sortir de l'escola

Cartografia

A l'Institut Cartogràfic de Catalunya (o a la cartoteca, si és per consultar) es pot trobar tota la cartografia i fotografia aèria existent sobre Catalunya. Els mapes topogràfics d'escala 1:5.000 i 1:10.000 cobreixen tot el país.*

- Fotografia aèria vertical. Escales 1:70.000 i 1:22.000
- Mapa topogràfic. Escales 1:5.000 i 1:10.000
- Mapa comarcal (en color). Escala 1:50.000. Només han estat editades algunes comarques. Són molt atractius i de força qualitat.
- Ortofotomapa. Escala 1:5.000, 1:25.000 i 1:50.000.

Servicio geográfico del Ejército. Edita mapes topogràfics a escala 1:50.000 i 1:25.000 (aquesta segona sèrie no cobreix tot Catalunya). Són les escales més útils per a la pràctica de l'excursionisme i les que el S.G.E. té reservades en exclusiva per a la seva edició. Així que, malgrat la seva qualitat discreta, més d'un cop ens veurem obligats a utilitzar-los.

Instituto Geográfico Nacional. La sèrie 1:25.000 del *Mapa Topográfico Nacional de España* és una petita meravella, des del punt de vista topogràfic i toponímic. Per desgràcia, el territori català està poc cobert i, a més, l'edició de nou material s'ha interromput indefinidament.

Editorial Alpina. Els tradicionals mapes de "l'Alpina", a escales 1:20.000 i 1:40.000, continuen sent molt utilitzats, sobretot els d'aquelles regions sobre les quals no hi ha publicat res millor. Amb tot, són els mapes que més bé tracten la informació excursionista.

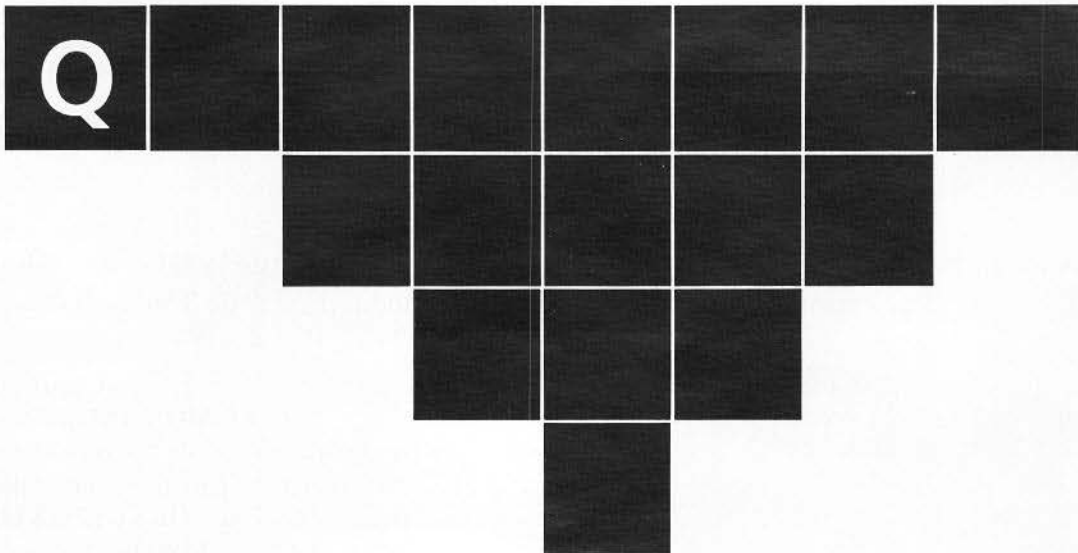
* Adreces:

C/ Balmes, 209-211, 08006-Barcelona. Tel. 93-218 87 58

C/ Emili Grahit, 10A, 17002-Girona

C/ Doctor Fleming, 19, 25006-Lleida

C/ Anselm Clavé, 1, 43004-Tarragona

Quaderns

Capacitacions bàsiques
Matemàtiques
Llengua

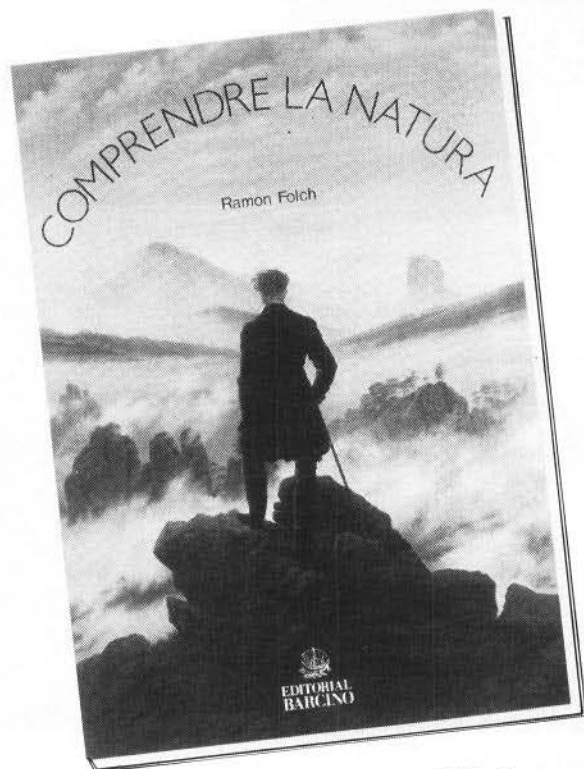
T e	edicions 62
x t	ENCICLOPÈDIA CATALANA

COMPRENDRE LA NATURA

Els organismes i els sistemes naturals terrestres dels Països Catalans

RAMON FOLCH

Doctor en Biologia i Ecòleg. Consultor de la Unesco. Director de la "Història Natural dels Països Catalans" i del programa "Mediterrània" de TV-3

Contingut:

EL MÓN INORGÀNIC

Història i estructura de l'escorça terrestre

El nostre paisatge geomorfològic

ELS FACTORS CLIMÀTICS

El clima i l'atmosfera

Els climes del nostre país

LES PLANTES

El món vegetal i la seva organització

Les comunitats vegetals

Les grans regions vegetals

El nostre paisatge vegetal

ELS ANIMALS

El món animal i la seva organització

Els grans grups zoològics

Els animals que viuen al nostre país

LA NATURA, EQUILIBRI DE FACTORS

El medi, les plantes i els animals

L'adequació al medi

L'evolució dels éssers vius

256 pàgines a tot color. 29 X 21 cm.

257 fotografies i 170 làmines, dibuixos i mapes

Altres títols sobre el mateix tema

FLORA DELS PAÏSOS CATALANS

NATURA, ÚS O ABÚS?

Llibre Blanc de la Gestió de la Natura als Països Catalans

ELS NOSTRES INSECTES

ELS OCELLS DE LES TERRES CATALANES

EDITORIAL BARCINO

Montseny, 9 - Telèf. 218.68.88 - 08012. BARCELONA

Distribució: L'Arc de Berà. Llull, 10 - Tel. 300.33.00 - 08002 BARCELONA

L'autoavaluació —entesa com un procés en el qual i de manera continuada l'alumnat, el professorat i la família progressen en el coneixement de l'esforç i del nivell real del nen i la nena— forma part del Projecte Pedagògic de Centre de l'escola Barrufet de Barcelona des de fa més de deu anys. L'article exposa els objectius que l'escola persegueix i dóna alguns exemple pràctics.

L'autoavaluació

Equip de Mestres

C.P. Barrufet

Quan ens van demanar un article sobre l'autoavaluació, ens va semblar difícil de dir alguna cosa diferent del que havíem escrit en aquesta mateixa revista el desembre de 1982. En el transcurs d'aquests anys l'equip de mestres hem anat reflexionant sobre aquest tema i això ens ha permès explicitar de manera més clara els objectius i fer algunes petites modificacions en la forma. D'altra banda, estem parlant d'una llarga experiència d'escola i això fa que el llenguatge utilitzat necessiti una readaptació a la nova terminologia de la Reforma.

L'autoavaluació forma part del Projecte Pedagògic de la nostra escola, és un treball d'equip, i l'entendem com un procés que s'inicia a l'educació infantil i acaba al final de l'EGB, no tant perquè tots els objectius estiguin del tot assolits com perquè és el moment en què finalitza l'ensenyament a l'escola.

42 Avaluació

Definim l'autoavaluació com un procés en el qual i d'una manera continuada l'alumnat, el professorat i la família progressen en el coneixement de l'esforç i del nivell real del nen i la nena, tant en els aspectes conceptuals i de procediment com d'actituds.

Ens plantegem els següents objectius:

Referits a l'alumnat:

- Reflexionar sobre el propi procés d'aprenentatge, el nivell assolit en les diferents matèries, el ritme de treball, l'interès i motivació, dificultats...
- Prendre posició, en forma d'avaluació, d'aquest procés.
- Diferenciar el nivell assolit de l'esforç realitzat.
- Reconduir la valoració a partir dels comentaris del professorat.
- Modificar pautes i conductes en el treball.
- Reajustar maneres de treballar, d'enfocar un determinat tema o matèria.
- Familiaritzar-se amb el propi recorregut d'aprenentatge.
- Valorar la importància de saber utilitzar els procediments treballats.
- Manifestar una actitud positiva davant els propis aprenentatges i valorar els dels companys i companyes.
- Prendre consciència que és el subjecte actiu dels aprenentatges i per tant de l'avaluació.

Referits al professorat:

- Conèixer com cada alumne viu el seu procés d'aprenentatge.

- Aconduir el noi i la noia en el seu procés d'aprenentatge.
- Entendre i valorar positivament les diferències entre l'alumnat.
- Reflexionar sobre la pròpia tasca docent i reorientar-la si s'escau.

Referits a les famílies:

- Conèixer el nivell real, l'esforç i el treball realitzat per cada fill i filla.
- Sentir-se implicades en el treball dels fills i filles.
- Reflexionar sobre el progrés i les dificultats en què es troben els seus fills i filles.
- Manifestar la seva opinió sobre el progrés dels fills i filles.

L'autoavaluació es fa, com a moment concret, al final de cada trimestre. Consta del full que omple cada nen i nena, el comentari del professorat i el full perquè els pares i mares hi expressin la seva opinió. Es reparteixen l'últim dia del trimestre, dia de l'entrada de pares en què de 2/4 de 6 a 7 l'escola resta oberta per tal que pares i mares recullin els treballs i les avaluacions dels fills i filles i puguin veure els diferents treballs col·lectius que s'han fet a la pròpia classe i a la resta de l'escola durant el trimestre.

Té sentit en funció de l'ambient general d'escola, de comunicació constant i de respecte recíproc entre el professorat i l'alumnat. L'adaptem tenint en compte els diferents estadis evolutius dels nens i nenes.

Hi distingim quatre etapes:

C. P. Bonafel		LECTURA	CASTELLÀ	LLINGÜATGE	EXPERIÈNCIES	MATEMÀTICA I CÀLCUL	MÚSICA	GINNÀSTICA	PLÀSTICA I TALLERS	ACTITUD A CLASSE	CIVISME
NOM :											
DATA: 12 Juny 92											
3. E. G. B.											
MOLT BE											
BE											
REGULAR											
MAUAMENT											

Cada dia vas llegint més segura i progresses força. No deixis de llegir durant l'estiu. A l'lingüatg i experiències et podràs haver posat un molt bé. Ja hem parlat de la teva actitud a classe de gimnàstica i a tot arreu en general, mass malhumorada i una mica poc cordial. Mira d'arreglar-ho, espero que la propera vegada et puguis posar un bé a actitud a classe i civisme.

Bones vacances:

Teresa

44 Avaluació

AUTOAVALUACIÓ DE LLENGUA

^{1^o}..... TRIMESTRE

CURS: 91-92.....

NIVELL: 2°.....

NOM:

Aquest primer trimestre hem treballat els següents temes: *Puntuació*
La llengua catalana, *Descripció d'entorn*, *La comparació*
treball sobre un autor, *Ortografia*, *treball del joc i la joguina*

Per avaluar-te has de tenir present:

FEINA A CLASSE	Et concentres durant les estones de treball?	Si
	Estàs atent/a durant les explicacions ?	Si
	Saps fer les correccions en el llibre o llibreta ?	Si
	Recordes d'utilitzar el diccionari ?	NO

FEINA A CASA	Fas les feines diàriament ?	Si
	Has preparat els qüestionaris amb prou antelació ?	NO mai

LECTURA	Com llegeixes quan ho fas en veu alta ? (respectes els signes de puntuació, no tens dificultats amb les noves paraules)	de regulars
	Entens el que llegeixes ?	Si
	Et sembla que has agafat l'hàbit de llegir a casa?	NO
	Quants llibres has llegit aquest trimestre ?	2

TREBALL DE LITERATURA	Com t'has organitzat el temps ?	Regular
	Com et sembla que t'ha anat ?	Be

TEXTOS	Com et sembla que t'han anat?	Regular
	Et preocupes de buscar paraules, expressions....?	NO mai

QÜESTIONARIS	Prova de lèxic	I
	Prova d'ortografia	I
	Qüestionari temes	I

AUTOAVALUACIÓ *Insuficient*

C. P. barrufet

AVALUACIO DE MATEMÀTIQUES

1^è
..... TRIMESTRE

CURS: 91-92

NIVELL: 3^è

NOM:

Durant aquest primer trimestre hem treballat aquests temes: *Operacions amb nombres naturals; divisibilitat. Les fraccions. Els nombres racionals. Potències i nombres grans*

Per avaluar-te hauries de tenir en compte.

FEINA A CLASSE	Et concentres durant les estones de treball ?	Si
	Has entès les explicacions que s'han fet ?	Si
	Estàs atent/a durant les explicacions ?	Si
	Saps fer les correccions a la teva llibreta?	Si
	Resols els problemes individualment o amb grup?	de vegades no

FEINA A CASA	Fas els problemes que se t'encomenen diàriament ?	Si
	Prepares els qüestionaris amb prou antelació ?	No molta

QÜESTIONARIS	<i>Operacions amb nombres naturals</i>	I
	<i>Les fraccions</i>	I
	<i>Els nombres racionals</i>	F
	<i>Potències i nombres grans</i>	

AUTOAVALUACIO *Insuficient*

Comentari de la mestra de llengua i matem.

Estic d'acord amb les teves avaluacions. Hem parlat moltes vegades del teu nivell i del teu treball. Cara al proper trimestre hauré de replantejar quin ha de ser el teu treball en matemàtiques.

Adelina

46 Avaluació

Etapa infantil

Durant aquesta etapa la mestra procura crear un marc de referència per tal que l'alumnat vagi desenvolupant recursos per valorar la pròpia evolució.

Cicle inicial

En aquests cursos els nenes i les nenes comencen a fer una aproximació a l'autoavaluació. Trimestralment omplen un full imprès on se'ls demana que valorin el treball que han fet en uns nivells d'avaluació molt simplificats (bé, regular, malament). En aquesta etapa el comentari de la mestra, dirigit al nen i a la nena, acostuma a ser breu i fa referència a aspectes molt generals, sobretot d'actitud i d'interès.

Cicle mitjà

En aquests nivells s'avança en la capacitat de reflexió i expressió de la pròpia evolució i en els fulls d'autoavaluació hi apareixen progressivament, més concretades i desglossades, les diferents àrees d'aprenentatge i nivells d'avaluació (insuficient, suficient, bé i molt bé). El comentari que fa el mestre/tutor té com a objectiu ajudar l'alumnat a situar el nivell en concret i comenta els aspectes que han caracteritzat el seu treball i actitud durant el trimestre.

Cicle superior

En aquesta etapa cada alumne omple, també amb freqüència trimestral, un full d'autoavaluació per cada matèria i un d'actitud general, que poden presentar-se seguint dos formats diferents: guió i preguntes. En aquesta etapa es pretén que l'alumnat vagi avançant en la tan difícil distinció entre l'esforç fet i els resultats

aconseguits. Després de la reflexió l'alumnat complementa els seus comentaris amb una valoració global (nota) que sintetitza la seva avaluació.

En aquesta etapa el comentari el fa el mestre de cada matèria. El tutor o tutora fa també el comentari de les seves matèries i el d'actitud. Aquest comentari va en el sentit d'avaluar l'autoavaluació, de determinar si ha estat conscient del seu nivell, de la seva actitud i encertat en les seves apreciacions. S'incideix, especialment, en aspectes d'organització del treball.

Tenint present que el treball d'un trimestre en aquesta etapa pot resultar molt complex de valorar, es fan activitats d'avaluació parcial, per escrit o bé oralment que es van intercalant dins la seqüenciació de les diferents matèries.

Per poder arribar al moment concret de l'autoavaluació cal que l'alumnat conegui els objectius de les diferents activitats, els criteris d'avaluació de cada una en concret i els resultats que va obtenint. Això es transmet de molts diferents maneres segons el nivell i l'edat de l'alumnat. Així, a l'educació infantil i primària els comentaris i les reflexions sempre són orals; en el cicle superior hi ha comentaris sobre el treball personal, qüestionaris sobre temes concrets, proves objectives, correccions individuals i col·lectives,...

Algunes consideracions:

- Al professorat, l'autoavaluació no ens serveix per conèixer el nivell d'apre-

mentatge: això ho fem a través de l'avaluació continuada del treball escolar.

- Els nois i noies de necessitats educatives especials tenen una autoavaluació diferenciada, donat que fan programes paral·lels.
- Per a l'alumnat, el moment de l'autoavaluació és un moment important en la seva vida escolar; quan es fan hi ha un alt nivell d'atenció i concentració a classe.
- Per a alguns alumnes es un moment gratificant perquè la seva evolució ha estat, en tots els aspectes, el procés del nen o la nena.

Febrer 1993

Exemples de comentaris personals dels mestres

5è d'EGB

En general estic d'acord amb les teves avaluacions. Crec que al llarg del curs cada vegada més t'has anat esforçant per fer millor les coses i mica a mica ho vas aconseguint.

Per tu és molt important que vigilis la presentació i procuris fer les coses poc a poc i sense neguit. Pregunta sempre que no entenguis alguna cosa i no et desanimis quan per algun motiu et calgui corregir o repetir algun treball.

Al llarg del curs has tingut alguna baralla amb els companys que quasi sempre han començat amb petites bromes que mica a mica ni tu ni ells heu sabut frenar. Sense fer servir aquestes bromes que a vegades mo-

lesten, tant tu com ells sou capaços de tenir entre vosaltres un tracte preciós i amable. Utilitza tota la teva simpatia natural i bon humor per ajudar tota la classe a millorar.

6è EGB

Continues amb dificultat per organitzar-te el temps de què disposes i distribuir-te les feines al llarg de la setmana. Crec que aquest trimestre s'ha fet un xic llarg per a tu i en molts moments se't notava cansat de tants treballs. El temps que tenim a classe per fer les feines no és gaire i necessiteu, per anar bé, poder treballar una mica a casa. Per la teva edat és un petit esforç que pots fer. Potser et demanaria que el procuresis fer de bona gana i que en veiessis la necessitat, així no se't faria tan pesat.

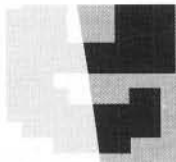
T'entregues molt a les coses que t'agraden, com ara la lectura, i deixes més de costat les altres responsabilitats escolars. Pensa que tot és important per a la teva formació i has de procurar dedicar un temps a totes aquelles coses a les quals no dones tanta importància o que en algun moment oblidés.

Continues tenint un bon nivell de llengua, de les dificultats, ja n'hem parlat moltes vegades: l'ortografia.

De naturals, reconeixes que no prepares els qüestionaris amb prou temps, és per això que els resultats estan per sota de les teves possibilitats.

Molt bé el treball del conte, l'has fet amb ganes i il·lusió.

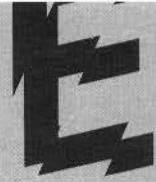
En general, d'acord amb la teva avaluació.

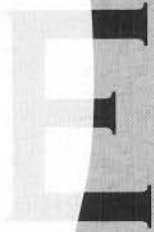
Matemàtica

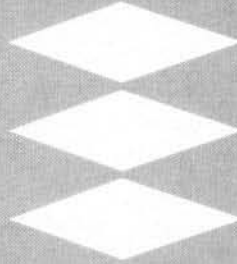
Filosofia

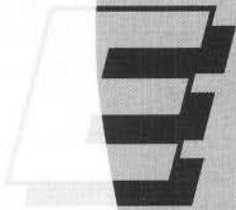
Imatge i so

Moda

Fusteria

Arts Plàstiques

Dret

Belles Arts

Arts Escèniques

Saló de l'Ensenyament

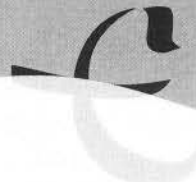
19 al 24 d'abril 1993
Fira de Barcelona

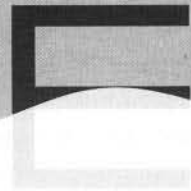
Generalitat de Catalunya
**Departament
d'Ensenyament**

Arts Escèniques

Arts Escèniques

Arts Escèniques

La commemoració del cinquè aniversari de la publicació de Tirant lo Blanc es va convertir, al C.P. Setelsis de Solsona, en una activitat global de tota l'escola, que es va incorporar al currículum en tots els cicles de l'EGB, va implicar pares i mares amb una sèrie d'actes i es va cloure en una espectacular festa de final de curs amb la celebració d'un torneig medieval.

Tirant lo Blanc. Una festa a l'escola

Equip de Mestres

C.P. Setelsis. Solsona

1. Introducció. Justificació

En començar el curs 1990-91, d'entre un petit nucli de pares va sorgir la idea de commemorar el cinquè centenari de la publicació del *Tirant lo Blanc*, a l'escola pública Setelsis de Solsona, ajuntant-nos així als diferents actes promocionats per l'Administració entorn del tema.

La idea de seguida va ser presa com a pròpia per la resta de sectors escolars, tant els pares, com, especialment, el claustre de professors, que va transmetre l'interès als alumnes.

El que en un primer moment només havia estat una idea centrada a organitzar la festa de final de curs, va anar prenent cos i es va inserir en el currículum, com una manera més de conèixer la nostra història i la nostra literatura, i va entrar a formar part del pla anual.

50 Experiències escolars

Les possibilitats educatives del tema es van anar perfilant a mesura que buscàvem materials i hi entràvem més a fons:

- el coneixement d'una època determinada, amb els costums i cultura d'aquell moment, amb un enfocament gairebé màgic per als més petits, i d'una manera més objectiva per als més grans;
- el coneixement d'una geografia, que és la que recorre Tirant al llarg del llibre;
- i, sobretot, la possibilitat de cooperar entre mestres, alumnes i pares amb un objectiu concret que unia esforços.

2. Objectius

A. Donar a conèixer l'obra, l'autor i l'època

Els pares i mestres, conscients de la manca d'informació sobre la pròpia cultura, en què es varen desenvolupar els seus aprenentatges escolars, han vist possible millorar l'actual formació dels nois i noies per mitjà d'un projecte com el que ens ocupa, que intenta aglutinar els diferents vessants de la nostra cultura catalana.

Tots els sectors de l'escola, motivats per la celebració del 5è centenari de l'edició de l'obra de Joanot Martorell, empenem aquest projecte de curs.

B. Coneixement del moment històric i espai geogràfic adequat a cada una de les edats

Tirant lo Blanc permet estudiar una novel·la cavalleresca que ens informa d'una època, d'una cultura i d'un divers espai geogràfic.

L'obra ofereix per a tots els nivells possibilitats diverses, les quals han estat desenvolupades de la manera següent:

- Pre-escolar i cicle inicial. Contacte amb l'obra utilitzant la màgia del personatge i del tema per desenvolupar activitats de caràcter lúdic i plàstic, fonamentalment.
- Cicle mitjà. Comprensió de l'obra seqüenciada i de manera que englobi tot l'argument.
- Cicle superior. Estudi geogràfic, històric i literari de l'obra i el seu autor, obra fonamental de la literatura, no només catalana, sinó universal.

C. Fomentar la cooperació entre tots els estaments de l'escola i entre els nens de diferents edats

Es tracta d'una experiència que, a més d'ajudar a assolir uns aprenentatges específics, havia de desembocar en una posada en comú, en la qual quedessin tots ells reflectits.

Per aconseguir un acte conjunt, d'una envergadura que aculli tota l'escola, es necessita la participació majoritària de tots els sectors de la comunitat escolar, la qual cosa implica la màxima cooperació i coordinació entre tots ells.

3. Preparació i desenvolupament

A. En l'àmbit docent

Els mestres de cada cicle van elaborar els objectius específics que calia treballar segons les edats dels nens, així com les activitats en què quedarien reflectits.

Cicle inicial

Objectius específics:

- Aprenre el nom de l'autor, d'on era i el temps que fa que es va escriure l'obra.
- Saber la llengua en què va ser escrita.
- Conèixer l'argument de l'obra i el nom dels principals personatges.
- Saber què és un cavaller i els valors que

defensa.

- Saber que aquesta obra va ser fruit de la imaginació i les vivències de l'autor.

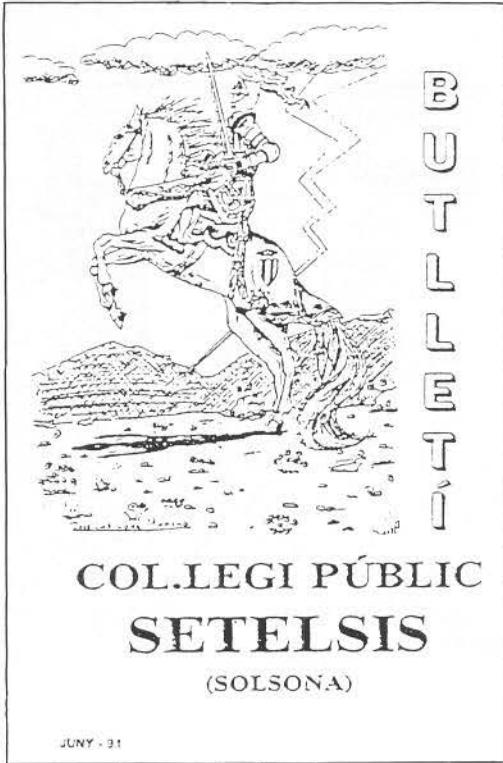
Activitats:

- Anar a veure la representació de l'obra *Tirant lo Blanc* pel grup Marduix titelles.
- Comentar la representació a la classe per anar entrant en el coneixement de l'obra.
- A segon es va fer una fitxa-qüestionari sobre l'autor, temps, llengua, etc.
- Dibuix lliure sobre el tema.
- Participació en l'ambientació i en els torneigs en honor del cavaller Tirant.

Cicle mitjà

Objectius específics:

52 Experiències escolars

- Conèixer l'obra i el seu temps.
- Conèixer l'autor.
- Conèixer l'espai geogràfic en què es desenvolupa l'acció de l'obra.

Activitats:

- Entendre l'argument de l'obra i saber-lo explicar mitjançant resums, comentaris, vocabulari, comprensió lectora,...
- Conèixer la vida i l'obra de l'autor.
- Memoritzar alguns poemes referents al Tirant.
- Escollar música medieval i aprendre algun ball de l'època.
- Situar geogràficament els diferents països i ciutats on es desenvolupa l'acció del Tirant.

- Estudiar les característiques de l'Edat Mitjana i relacionar-les amb l'obra.

Cicle Superior

Objectius de l'àrea de socials:

- Que l'alumne conegui les característiques socials, econòmiques, culturals,... de la Catalunya dels segles XIV, XV, XVI i la seva projecció a Europa.
- Que relacioni la vida i activitats de Tirant amb la societat de l'època.

Activitats:

- 1.1. Els alumnes, dirigits pel professor, faran un estudi dels trets econòmics, culturals i socials de l'Edat Mitjana.
- 1.2. Elaboració d'un esquema o quadre mural dels fets de l'època.
 - 2.1. Lectura de l'obra de *Tirant lo Blanc* (edició infantil/juvenil)
 - 2.2. Comentari a classe d'aquesta lectura.
 - 2.3. Situar geogràficament els indrets esmentats al llibre.

Objectius de l'àrea de llengua catalana:

- Que els nois coneguin l'obra.
- Que coneguin els trets diferents entre el català antic i el català actual.
- Que situïn aquesta obra dins del gènere de novel·les de cavalleries.
- Que coneguin la vida i obra de l'autor.
- Que coneguin la importància que té l'obra dins de la literatura catalana i europea.

Activitats:

- 1.1. Lectura de l'obra.
- 1.2. Resum per grups dels diferents capítols.
- 1.3. Comentari a classe dels trets reals i imaginaris de l'obra i el personatge de *Tirant lo Blanc*.
- 2.1. Treballar les paraules més significatives de l'obra comparant-les amb el català actual.
- 3.1. Quadre mural sobre les novel·les de cavalleries.
- 4.1. A partir de llibres de consulta, buscar informació sobre l'autor, la seva vida i obra.
- 5.1. Buscar a la premsa articles referents al 5è centenari de l'obra.
- 5.2. Assistir a una conferència a càrrec de l'inspector en cap, Sr. Domènec, especialista en literatura catalana medieval, sobre l'obra de Joanot Martorell.
- 5.3. Assistència a una representació teatral a càrrec del grup de teatre del Baix Penedès.

Objectius de l'àrea de plàstica:

1. Situar els nois en el temps cronològic.
2. Donar a conèixer tipus de lletres d'impressió.
3. Crear dibuix a partir del text.
4. Fabricar pintures a partir de barreges de colors primaris.
5. Manipular diferents materials (paper, aglomerat,...), tallant, pintant,...
6. Interpretar la mesura de la realitat sobre plànols i dels plànols sobre la realitat.

Activitats:

- 1, 2, 3.1. Elaboració de 12 murals, els dibuixos dels quals fan referència a una part de l'obra de *Tirant lo Blanc*, acompanyats de text explicatiu.
- 3.2. Dibuix de la lletra inicial de cadascun dels textos amb caràcters gòtics.
- 4.1. Prendre mesures i elaborar quatre merlets del Castell i Portal d'entrada.
- 5.1. Pintar les peces d'aglomerat amb la tonalitat de pedres i dibuix d'aquestes.
- 5.2. Pintar sols i llunes, la indumentària individual de l'època.

Objectius de l'àrea de dinàmica:

Música

1. Introduir els nois en la realitat musical de l'època.
2. Donar a conèixer els diferents instruments de l'època i la seva evolució.

Expressió corporal

1. Crear en els nois el sentit del ritme, l'harmonia i l'equilibri corporal.
2. Introduir-lo en la representació i dramatització d'escenes.

Activitats:

Música

- 1.1. Audició de música medieval a càrrec de Dolors Laffite, proporcionada pel Centre de Recursos Pedagògics.
- 2.1. Presentació i observació dels diferents instruments utilitzats.
- 2.2. Mostra de diferents clavecins i flutes, tot fixant l'atenció en els canvis.

54 Experiències escolars

Expressió corporal

- 1.1. Interpretació d'un fragment de música medieval en forma de dansa.
- 2.1. Escenificació en el pati d'aquesta dansa.

B. En l'àmbit de pares i mares

L'APA es fa ressó del projecte i pretén estendre la informació sobre el tema a tots els pares. Per aquesta raó són programats una sèrie d'actes.

- Assemblees informatives on s'expressa la idea a tots els pares, posteriorment s'informa dels objectius que es pretenen assolir i finalment s'organitzen diferents comissions de treball.
- Es recomana l'assistència a la conferència a càrrec de Pilar Rahola, que sobre el tema organitza la comissió Tirant lo Blanc amb el suport de la Regidoria de l'Ajuntament de Solsona.
- Xerrada a càrrec de Mª Aurèlia Capmany que no es va poder dur a terme per causes alienes a la voluntat dels organitzadors.
- Aportar informacions als pares per mitjà del Butlletí periòdic de l'Escola.

C. En l'àmbit lúdic

Es va crear una comissió mixta, ja en el primer trimestre del present curs, formada per pares i mestres, amb l'objectiu de programar un acte de final de curs.

En cinc reunions es perfila el programa de la Festa, el qual queda definit de la manera següent:

1. Organització d'un torneig medieval entre sols i llunes

- De 5 a 6 de la tarda del 15 de juny, els participants es preparen amb els seus distintius en sols i llunes i se situen al camp on se celebrarà el torneig.
- A les 6 de la tarda s'inicia la festa amb l'aparició en escena de la princesa Carmesina i les donzelles que després del parlament de la princesa se situen al cadafal on rebran el cavaller Tirant.

Parlament de Carmesina:

Gentils dames i nobles cavallers, siau benvinguts.

Sóc Carmesina, filla de l'emperador i promesa del més valent i ardit dels cavallers: el meu galant Tirant lo Blanc.

Mon pare l'emperador m'ha fet l'honor de presidir aquest gran torneig entre els valerosos sols i les coratjoses llunes.

M'abelleix de veure l'engalanament de l'escola Setelsis, talment com un camp d'armes i n'estic segura que més li plaurà de veure-ho al cavaller Tirant.

Després de guerrear ardidament contra tota mena d'enemics, Tirant recordarà, a l'envista de l'ornament fastuós d'aquest lloc, les noces del rei d'Anglaterra i els torneigs que van bastir-se en la seva ho-

nor, i totes les justes que guanyà..., però, calleu, sento trepig d'un cavall i penso si serà... segur, n'estic segura, és en Tirant, rebem-lo amb tota honor, aixequem-nos, ell amb més argument que jo presidirà la festa. Endavant Tirant!!!

Es va cloure aquesta part de la festa amb un homenatge a les mestres que s'acomiadaven de la seva tasca docent.

La festa s'acabà amb un sopar entre tots els assistents al voltant d'una gran taula, al bell mig de la qual es ballaren danses medievals.

2. Ambientació

El pati de l'escola fou ambientat amb un sabor medieval: Un sector del pati "Camp de torneig" fou envoltat de banderoles amb els símbols del Sol i de la Lluna. A la part central s'instal·là un cadafal adornat amb damassos i custodiat pels estendards dels equips contrincants. Al voltant d'aquest espai els pares i mares feien de públic animador del torneig amb banderetes significatives d'ambdós equips.

3. Música

Entrada de la princesa Carmesina: *Carmina Burana*, de Carl Off.

Entrada de Tirant: *Passeig en trineu*, de L. Mozart.

Preparació del torneig: Música del Renaixement, música del Tirant lo Blanc.

4. Comissions de treball

La comissió organitzadora, formada per mestres i pares, va redactar i coordinar el programa de la festa. Hi va haver també comissions de pares de l'APA per a la realització de la indumentària dels sols i llunes, banderoles i cadafal, i la comissió del sopar, per preparar les botifarres, els entrepans, el foc, etc.

5. Finançament

La festa es va finançar amb els diners obtinguts en la venda de tiquets del sopar i un sorteig d'objectes donats per cases comercials locals.

4. Valoració

Un aspecte de la festa que va ser necessari de debatre fou la denominació dels dos equips combatents. D'entrada es va creure oportú anomenar-los moros i cristians perquè s'ajustava més a la història de Tirant. Vam valorar, però, la necessitat d'escollir noms més neutres, per tal de no ferir la sensibilitat dels nombrosos nens àrabs que assisteixen a l'escola.

Cal remarcar que la informació que van rebre els pares no va ser tan àmplia com hagués estat desitjable i això va dificultar la ràpida integració d'aquest col·lectiu al treball que desenvolupaven els seus fills.

Igualment, el contacte amb l'animador no va ser prou estret i sempre per telèfon, de tal manera que no va assumir prou el seu paper de Tirant, per bé que la seva actuació com a conductor de la festa fou excel·lent.

56 Experiències escolars

Els mestres de l'escola han copsat un dels trets més positius de l'experiència: el fet de treballar aspectes de la festa a la classe ha fet que un gran nombre de pares que no hi haurien acudit, finalment ho hagin fet empesos pels seus fills que s'hi sentien plenament involucrats.

Lligat estretament a la valoració anterior, cal fer constar el gran interès i motivació dels alumnes per la festa, que provocà un ambient summament participatiu i atent al desenvolupament de les activitats.

Com a cloenda, podem dir que l'experiència ha estat molt gratificant per a tots els sectors escolars, que s'han acomplert els objectius marcats, i que aquesta valoració tan positiva ens esperona, tant a celebrar propers actes conjuntament com a cooperar en tots els aspectes possibles per tal de millorar l'escola Setelsis dia a dia.

Comiat

Digau-me, tirant—dix la princesa—: si Déu vos lleix obtenir lo que desitjau, dieu-me qui és la senyora que tant de mal vos fa passar, que si amb cosa nenguna vos hi poré ajudar ho faré de molt bona voluntat, car molt me tarda de saber-ho.

Tirant posà la mà en la mànega e tragué l'espill e dix:

—Senyora, la imatge que hi veureu me pot donar mort o vida. Mane-li vostra altesa que em prenga a mercè.

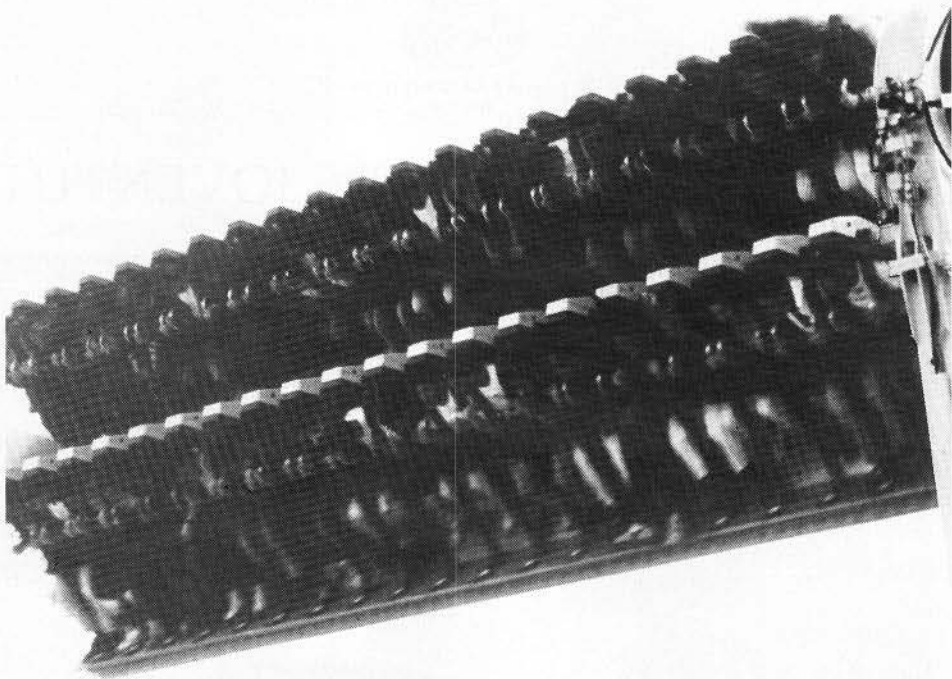
La Princesa pres prestament l'espill e ab cuitats passos se n'entrà dins la cambra pensant que hi trobaria alguna dona pintada, e no hi veu res sinó la sua cara. Llavors ella hagué plena notícia que per ella se faïa la festa, e fon molt admirada que sens parlar pogués hom requerir una dama d'amors.

E estant ella ab aquest plaer del que havia vist fer a Tirant, vingueren la Viuda Reposada e Estefania e trobaren la princesa molt alegre ab l'espill en la mà, i elles li digueren:

—Senyora, d'on haveu hagut tan galant espill?

E la Princesa los recità la requesta d'amors que Tirant li havia feta e dix jamás no havia oït dir a negú:

—Ne en quants llibres he llest d'històries tan graciosa requesta. ¿Quanta és la glòria del saber que tenen los estrangers! Jo em pensava que lo saber, la virtut, l'honor e gentilea, que tota fos en la nostra gent grega; ara conec que n'ha molt més en les altres nacions.

**OFERTA ESPECIAL
ESCOLAR**

Demuestra als teus alumnes la llei de la gravetat. Porta'ls al Tibidabo.

El Tibidabo t'ofereix una ocasió única d'organitzar l'excursió més sana i divertida.

Preu Especial Escolar: 1.200 ptes. (40% de descompte) l'ENTRADA COMPLETA per a ús il·limitat de totes les atraccions i per 300 ptes.

(50% de descompte) la visita a l'esgarrifós Pasaje del Terror.

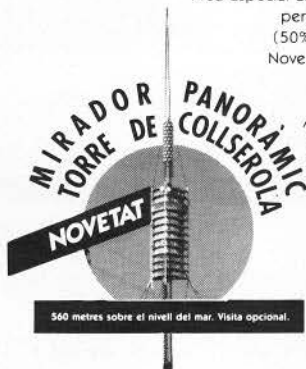
Noves sensacions com l'HURAKAN. La possibilitat d'encarregar un menú o de fer un picnic en el parc i el millor record; una foto de tota la classe de regal.

Aquest any, a més, podeu completar la vostra excursió visitant per primera vegada LA TORRE DE COLLSEROLA.

Un ascensor panoràmic totalment envidrat us portarà fins al mirador des d'on contemplareu un paisatge magnífic a 560 m d'altura sobre el nivell del mar.

Preu Especial Escolar: 350 ptes.

Porta els teus alumnes al Tibidabo. Descobreix amb ells el més divertit de la llei de la gravetat.

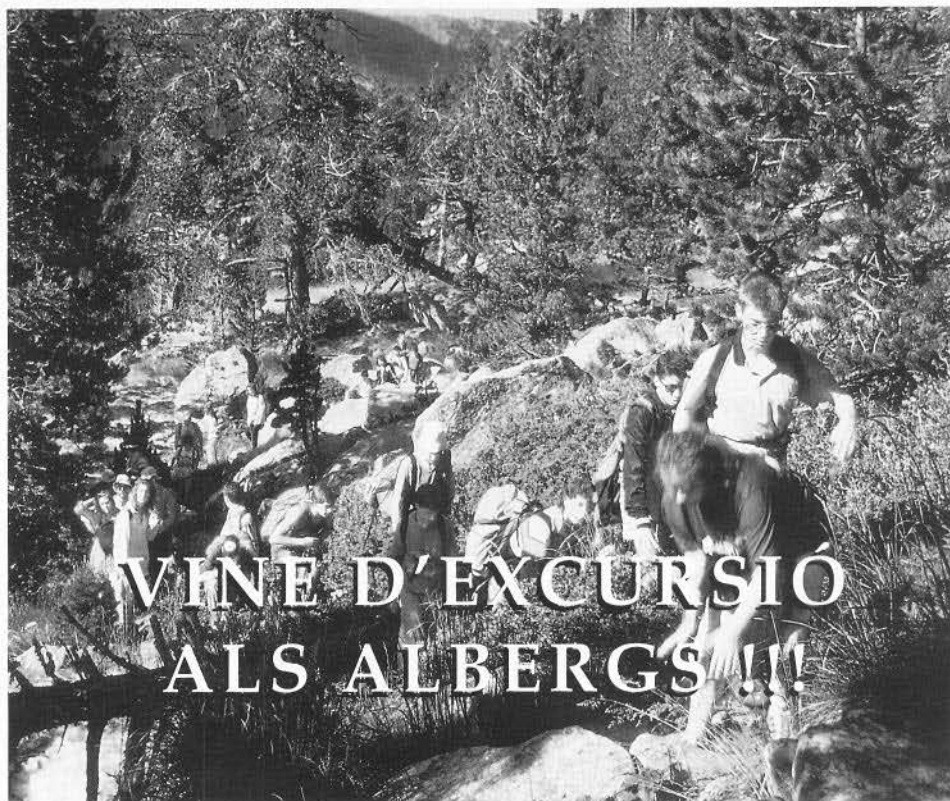
Parc d'Atraccions Tibidabo. Pça. del Tibidabo, 3-4
Tel. (93) 211 79 42 - Fax (93) 211 21 11 - 08023 Barcelona

La Muntanya Màgica

CATALUNYA
JOVE

XARXA D'ALBERGS DE JOVENTUT

INFORMACIÓ I RESERVES

-BARCELONA. Tel. 93/302 28 58

-GIRONA. Tel. 972/20 15 54

-LLEIDA. Tel. 973/27 00 22

-TARRAGONA. Tel. 977/21 13 00

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Secretaria General de Joventut
Institut Català de Serveis a la Joventut

Després d'haver seguit els cursos de formació, reflexionem sobre què esperàvem trobar-hi i què n'hem tret; per què alguns factors externs a la teoria de la Reforma influeixen tant en la seva valoració per part dels mestres; quines són les mancances d'aquest programa de formació i com podríem aprofitar la situació de canvi per donar a la feina d'ensenyant una nova dimensió.

La formació per a la Reforma

*Coia Giró
i Teresa Baz*

CP Escola Montsant de Reus

El plantejament dels cursos

Hem assistit al curs de formació bàsica que el Departament d'Ensenyament ha promogut enguany per tal que tots els mestres vagin assolint la teoria d'aquesta Reforma que tanta tinta ha fet vessar, ja, abans de posar-la en marxa en la seva totalitat.

Hem observat com una gran quantitat dels assistents arribàvem a les sessions amb tot de preguntes per respondre sobre temes referents a les diverses situacions escolars i com ens vàiem decebuts, en certa manera, perquè la finalitat del curs a què ens referim no era resoldre, ni tan sols tractar, aquests temes.

Els formadors —companys que d'altra banda havien d'eludir situacions ben

60 **Aplicant la Reforma**

compromeses per la demanda de respostes que no tenien— plantejaven el curs com una mena de presa de contacte, de cop d'ull general, a la teoria sobre la qual l'equip de pedagogs ha fonamentat la Reforma. Havíem de fer nostra una terminologia pedagògica nova i entendre l'esperit que ha informat el nou sistema educatiu.

De fet els objectius que recull el fulletó de difusió del Pla de Formació deixen ben clara la finalitat de totes sis sessions: donar a conèixer la nova ordenació del Sistema Educatiu; afavorir el coneixement del currículum de l'Etapa Primària; donar elements per poder desenvolupar el currículum i capacitar el professorat per contrastar la pròpia pràctica amb els plantejaments nous.

L'estructura del curs ha seguit el fil d'aquests objectius —encara que, en línies generals, hem trobat poc aprofundida la part pràctica—; els formadors han mirat de posar-hi l'engrescament necessari per donar-nos a conèixer la terminologia i els conceptes nous fent sovint referència a allò que apareix com a novetat sobre el paper però que és una pràctica quotidiana a moltes escoles de fa anys. Els assistents vèiem que molts dels principis del sistema tenen una "traducció" al nostre llenguatge habitual a les escoles i això creiem que ens l'ha fet atractiu.

Així doncs, en acabar les sessions tornem a l'escola amb la sensació que si l'objectiu del curs era únicament "informar" i repartir les eines teòriques per començar a posar fil a l'agulla l'objectiu s'ha complert. Tenim el material —aquelles carpetes vermelles que

no acabaven d'arribar i que motivaven queixes diàries finalment van ser repartides—. Hem paït —fins a un punt raonable, realment paeixes un mètode quan el portes a la pràctica— la terminologia i distingim perfectament els diversos nivells de conecreio i la varietat d'objectius.

Ens hem sentit engrescats per la teoria perquè hi veiem reflectides idees que sovint hem defensat a l'escola. Tots els mestres treballem, per exemple, les actituds com a component fonamental de l'aprenentatge i, encara que no hagin estat mai introduïdes d'una manera explícita a les programacions com una part del currículum, sempre les hem valorades.

Tanmateix el grup que assistia als cursos hi mostrava una certa reticència i, sobretot, un bona dosi d'escepticisme. Per què? Què no han plantejat de manera correcta des del començament?

Les causes d'aquesta actitud segurament són molt diverses i, donada l'extensió de què disposem, temem caure en una anàlisi excessivament simplista. Això no obstant, recollint una mica les converses a l'hora del cafè —cafè i pastes cada dia, això sí que és Reforma— i les nostres pròpies preocupacions intentarem d'esmentar-ne aquelles que ens semblen més evidents.

La incertesa provoca resistència al canvi

Del nostre punt de vista el curs, dirigit a mestres del Cicle Superior de l'Ensenyament Primari (és a dir 5è i 6è a l'actualitat),

partia d'una base errònia: tots els assistents treballem a la Segona Etapa d'EGB

No és segur que els ensenyants de l'actual Segona Etapa optem per la via de l'Ensenyament Secundari, entre d'altres coses perquè encara no sabem ni com ni quan serà possible aquesta opció, però tampoc no és segur que ens quedem a les escoles i que el nostre futur professional vagi lligat al contingut del curs de formació a què assistíem.

Les últimes notícies que en tenim ens informen de l'endarreriment de la continuació del procés a les escoles i això, que té una lectura positiva —tindrem més temps per anar adaptant el sistema—, en té una de molt negativa: la incertesa en la nostra tasca professional continua i no és bona companya, provoca inquietud que es tradueix en una certa resistència al canvi.

¿Com podem posar-nos a col·laborar en la redacció de Projectes Curriculars a les

escoles, si els mestres de la Segona Etapa no sabem ben bé ni on ni com treballarem?

Creiem que aquest ha estat el motiu fonamental pel qual als col·loquis que encetàvem hi havia poques qüestions estrictament pedagògiques. Totes aquelles preguntes de què parlàvem més amunt hagueren hagut de ser resoltes abans de posar-nos a conèixer una teoria que, d'altra banda, ha costat temps i esforços que caldria aprofitar. Hauríem de saber amb quins mitjans comptarem i amb quina realitat, com es farà la coordinació entre els diferents cicles, què passarà amb els alumnes d'integració que tenim a les escoles, i un etcètera de qüestions ben llarg. Sense aquests dubtes hauríem pogut treure molt més rendiment del curs.

De la teoria a la pràctica

Fullejant el material que ens exposa la teoria veiem que aplicar-la ens pot ajudar a

62 Aplicant la Reforma

ser més sistemàtics, a tenir més cura de la metodologia i a reflexionar sobre com portem les classes i quines de les noves idees són adaptables a allò que fem i a les nostres realitats a les escoles.

D'altra banda, però, i a mesura que anem passant fulls, ens aclapara una mica la sensació d'haver d'esmerçar un munt d'hores en la realització d'una feina que no és pròpiament la més immediata a l'escola perquè, a més d'elaborar tots els documents que la Reforma demana, hem de continuar preparant les classes, ideant activitats, coordinant les festes o portant la tasca de tutoria, feina que a moltes escoles comporta l'atenció a aspectes que no tenen res a veure amb la redacció d'un currículum.

Correm, doncs, el perill de caure en la burocratització d'aquest sistema nou i que les eines teòriques que ens podrien servir per fer més professional la nostra tasca siguin només un model per presentar el document que ens permeti sortir del pas.

La distància entre la teoria i la pràctica ha estat un altre punt de reflexió.

Els models d'unitats didàctiques que ens han proporcionat són models molt ben elaborats. Hi veiem el sistema perfectament aplicat, però pensem que dur totalment la teoria a la pràctica comporta poder treballar amb unes condicions determinades. És veritat que, com sovint comentàvem a les classes, haurem de desenvolupar la capacitat de posar-nos d'acord, de coordinar-nos i de treballar en equip, però també és cert que necessitem temps i calma per reflexionar.

La dinàmica del curset no ha contribuït a donar-nos aquesta sensació. L'assistència a les sessions ens ha obligat a fer remodelacions d'horaris i a encomanar els nostres alumnes als companys que, en algun cas, han hagut de deixar les seves feines.

Caldrà que aprofundim

Pensem que si les condicions que hem esmentat es donessin, podríem afrontar uns altres cursos d'aprofundiment que semblen molt necessaris per tal de portar a la pràctica la Reforma. Creiem que tot l'edifici pedagògic que han muntat els teòrics ens pot donar eines molt vàlides per treballar a les escoles i donar a la feina de mestre una dimensió molt més professional. Podríem sistematitzar, innovar i raonar allò que fèiem, d'una manera més aviat intuïtiva, i recuperar el nostre paper d'educadors de cara a la societat.

Aquest aprofundiment ha de ser més del punt de vista pràctic que teòric. Estem convençudes que part del desànim que ens provoca de vegades l'assistència a seminaris o a cursos prové del fet que no hi veiem una aplicació immediata a les nostres classes. Salvar aquesta distància és el repte que ara per ara es pot plantejar el pla de formació.

D'altra banda, començar a traduir la teoria a la pràctica ens permetrà d'avaluar el nou Sistema Educatiu en la mesura que respongui a la qüestió clau: els alumnes, ¿se'n beneficiaran realment, de tot aquest procés d'innovació?

VALL DE NÚRIA

MÉS

**QUE UNA EXCURSIÓ,
UNA CLASSE EN PLENA NATURA**

*No sempre és fàcil arribar
fins a 2.000 m d'alçada.*

*No sempre és fàcil anar a
una exposició viva i real
on la natura
és la
protagonista.*

*No sempre
és fàcil fer-
ho amb tren
cremallera i
encara
menys perquè
el cremallera de
Vall de Núria és l'únic de
tot l'Estat.*

**De
qualsevol
manera anar
a Vall de Núria sí que
és fàcil.**

Truqueu al (972) 72 70 31

UNA CLASSE EN PLENA NATURA

Arran de la decisió del nou conseller d'Ensenyament de deixar sense efecte les sancions contra cinc directors, l'article dóna una informació de la normativa legal sobre els serveis mínims en els centres d'ensenyament en cas de vaga i sobre els canvis que pot aportar la Llei de vaga, en especial pel que fa a l'educació.

Vaga. Els serveis mínims a l'Ensenyament

Ramon Plandiura Vilacís

Una de les primeres mesures preses pel nou Conseller d'Ensenyament ha estat la d'esmenar la tossuderia del seu predecessor i deixar sense efecte les sancions greus contra cinc directors de centres públics de Badalona per no haver proporcionat al Departament la llista de vaguistes del seu centre. A la vista de l'inquietud col·lectiva que varen despertar aquests expedients, la decisió, al marge de qualsevol altra consideració, ha gaudit del do de l'oportunitat.

Les accions disciplinàries endegades pel Departament contra els seus directors sovint, i potser per això, contra els més conscients i dinàmics, no ha estat, malauradament, quelcom de massa aïllat en aquest darrer temps. És com si els directors haguessin de carregar a les seves espatlles, de vegades en forma de sanció, els buits normatius, o la parquedat de recursos, o les mancances en el funcionament de l'estructura administrativa general i fins i

tot les errades dels seus mateixos responsables. O, encara pitjor, és com si es pretengués espantar els professors de l'exercici de la tasca directiva, com si la provocació d'aquests recels, en lloc de produir unes evidents i nefastes conseqüències per a la bona marxa dels centres, fos quelcom bo per a qui sap què. En uns casos ha estat a propòsit de les cròniques imprevisions del Departament a l'hora d'organitzar els inicis de curs, en altres a propòsit del seu no menys crònic recel a la necessària autonomia dels centres, en aquest cas concret a propòsit de l'exercici del dret de vaga per part dels directors.

L'assumpte va anar bàsicament de la manera següent. Aquests cinc directors de Badalona es varen sumar a la vaga que s'havia convocat al sector per al dia 29 d'octubre de 1991 i, per estar justament de vaga, varen manifestar que no podien saber ni els corresponia dir quins eren els altres professors que també l'havien secundat. Res que hagués de sorprendre massa el Departament d'Ensenyament. Aquest mateix conflicte ja s'havia plantejat amb algun altre director en anteriors convocatòries i —que li consti al sotasignat— les coses no havien passat d'un simple intercanvi de comunicacions.

És clar que l'enfocament del tema va començar a experimentar modificacions substancials amb el Decret de serveis mínims núm. 345/88, d'1 de desembre de 1988, dictat per la Presidència de la Generalitat de Catalunya arran de la vaga general de 14 de desembre de 1988. En aquest decret, posteriorment ratificat per la sentència de

la Sala del Contenciós Administratiu de l'Audiència Territorial de Barcelona de 5 de maig de 1989, per cobrir els serveis mínims en aquella concreta vaga, s'imposava la presència als centres d'un no docent i del director. Val a dir que, encara que amb matisos, en la mateixa línia se situava també el Reial Decret 417/88, de 29 d'abril, dictat al mateix any al territori MEC i que el Tribunal Suprem, en la seva sentència de 10 de desembre de 1991, acabaria també donant per bo.

Independentment de l'opinió que ens mereixin, les sentències hi són i donen certament una considerable cobertura legal a les Administracions de torn a l'hora de fixar els serveis mínims. La Generalitat de Catalunya, doncs, a l'empara d'aquests criteris jurisprudencials tenia ressorts a les mans per elaborar un decret de serveis mínims per a la vaga de 29 d'octubre de 1991 en el qual es garantís el manteniment de la funció directiva als centres i, per tant, el compliment de les corresponents obligacions, fonamentalment recollides a l'article 38 de la LODE, article 2 del Decret de la Generalitat de 3 d'abril de 1986 regulador dels òrgans de govern dels centres públics i, també, a la respectiva circular del Departament donant instruccions per al curs. La Generalitat podia, doncs, haver dictat aquest decret de mínims per a la vaga de 29 d'octubre de 1991, encara que no ho va fer.

Tanmateix, com tothom sap, la legislació sobre la vaga es troba a les portes de substancials modificacions. Fins ara s'ha anat regulant per una norma encara pre-

66 La mestra i el mestre

constitucional, el Reial Decret 17/1977 de 4 de març, sobre relacions de treball amb les corresponents readaptacions fetes via jurisprudencial, sobretot mitjançant les sentències del Tribunal Constitucional. En aquest darrer sentit, té un relleu especial la sentència de 8 d'abril de 1981.

Coincidint en el temps amb la darrera vaga general de 28 de maig de 1992, en bona part esperonat per les impopulars vagues del transport urbà que tingueren lloc uns mesos abans, a finals de maig de 1992 el Govern va presentar al Congrés de Diputats, sense cap negociació prèvia amb els sindicats, el seu projecte de llei de vaga. Era un projecte, al meu entendre, poc seriós, producte d'una enrabada, reactiu i irreflexiu, amb un fort component antivaga. Difícilment podia ser un projecte que encarrilés el tema i que produís la pau social mínimament necessària. Així ho devia entendre el mateix grup socialista quan, a posteriori, va cercar i assolir acords amb les centrals sindicals majoritàries. Com hom sap, producte d'aquests acords ha estat la reformulació que el Congrés de Diputats ha fet del projecte originari de la Llei. Sigui quina sigui la darrera paraula que sobre el projecte digui el Senat —la frivolitat amb què el PSOE porta aquest tema es continua palesant en les declaracions contradictòries dels seus responsables més destacats, cosa que fa témer pel manteniment de l'actual redacció a la Cambra Alta—, en qualsevol cas la llei aportarà canvis i aquests seran especialment perceptibles en el terreny dels serveis essencials de la comunitat. De fet, es podria dir que grup socialista i sindicats han enfortit les garanties per al manteniment

dels serveis essencials al temps que han posat en forma de llei els criteris que el Tribunal Constitucional ha anat posant en forma de sentència durant més d'una dècada.

Sempre de resultes de quina sigui l'aprovació definitiva que es faci de la Llei al Senat, el text aprovat al Congrés de Diputats considera serveis essencials de la comunitat, independentment del règim públic o privat en què es prestin, aquells el manteniment dels quals sigui necessari per garantir el contingut essencial d'una sèrie de drets i llibertats constitucionalment protegits, que detalla l'article 11.1 del projecte. L'exercici del dret de vaga, per tant, haurà de ser compatible amb el manteniment d'aquests serveis essencials.

Pel que fa a l'educació, el projecte de llei pactat amb els sindicats la considera un d'aquests drets i llibertats dels quals s'ha de garantir el seu contingut essencial en cas de vaga. I aquest contingut essencial que cal assegurar, el concreta el mateix article 11 dient que és: "La educación en lo relativo a la evaluación de conocimientos para la superación de cursos, niveles, ciclos o grados oficialmente reconocidos." És a dir, acota molt més el que s'ha d'entendre com a contingut essencial de l'educació que no pas ho feia el projecte de llei originària del Govern on es parlava d'educació i avaluació com a dos conceptes diferents. Com es pot observar, en el text acordat amb els sindicats es limita molt més el que s'ha d'entendre per contingut essencial de l'educació: és només "l'avaluació de coneixements per a la superació de cursos..."

Per a la compatibilització del dret de vaga amb el manteniment dels serveis essencials de la comunitat, el projecte de llei preveu, d'una banda, una regulació específica del sector amb vocació de permanència i, d'altra, la seva adequació a cada vaga concreta. En el primer cas, s'hauran de subscriure acords entre les administracions públiques encarregades del servei i els sindicats més representatius i, només si no hi ha acord, la regulació es farà per decret del govern a proposta del ministre o conseller corresponent. Aquests acords generals, o les seves normes substitutòries, hauran de preveure mecanismes de solució de conflictes en les aplicacions concretes.

S'haurà d'esperar, però, què en diu el Senat, de la Llei i, d'aprovar-se, s'ha d'esperar també com seran els acords específics

a l'ensenyament que pactin Administració pública i sindicats o, en el seu cas, com serà el decret governamental substitutori. És raonable pensar, doncs, que el nou marc legal contribuirà a evitar conflictes amb el Departament d'Ensenyament, com el dels cinc directors de Badalona.

El que no podrà, és clar, la llei de vaga és omplir aquest immens buit que hi ha entre el Departament d'Ensenyament i els directors de les seves escoles, les constants actituds desincentivadores de la tasca directiva que vénen des de dalt, la reticència a la iniciativa, l'expedient fàcil i inoportú.

Però aquest és ja un altre tema les motivacions i solucions del qual mereixen un punt i a part.

TEXTOS PEDAGÒGICS

Selecció de textos de Lluïl, el més creatiu i prolífic dels intel·lectuals d'expressió catalana de la nostra història, atenta a la vocació pedagògica de l'autor.

Últims títols publicats:

- 24 PSICOANÀLISI PER A PEDAGOGS
Anna Freud
- 25 QUI HA D'ENSENYAR A QUI
Lev N. Tolstói
- 26 SOBRE PEDAGOGIA
Immanuel Kant
- 27 EDUCACIÓ I SOCIOLOGIA
Émile Durkheim
- 28 EDUCACIÓ FUNCIONAL
Edouard Claparède
- 29 PENSAMENTS SOBRE L'EDUCACIÓ
John Locke
- 30 INSTRUCCIONS PER A L'ENSENYANCA
DE MINYONS (Toms I i II)
Baldri Reixac

Eumo Editorial / Diputació de Barcelona

Parlar d'educació ambiental, després de Rio, vol dir parlar del paper central de l'educació en la formació de valors i en l'acció social, del compromís davant les causes de la degradació humana i ambiental i per acabar amb l'actual model de creixement. Vol dir promoure la cooperació i l'intercanvi i crear noves maneres de viure que atenguin les necessitats bàsiques de tot el món.

El medi ambient, quelcom més que un recurs didàctic, per una educació ambiental compromesa

Algunes reflexions després de Rio 92 (i III)

Pilar Heras i Trias

Durant molts anys, a Catalunya com a molts altres indrets, parlar d'educació ambiental suposava almenys dues coses:

a) Una voluntat ètica de canviar les actituds de les persones envers el medi, cosa que sovint portava posicions conservacionistes i de salvament del medi natural.

b) Una manera d'incorporar a les escoles una certa idea de coneixement de la natura, presentada amb diferents mètodes de treball i fins —podríem dir— amb diferents plantejaments ideològics.

En tots dos casos hi havia una influència més o menys clara del que s'ha anat arti-

*El concepte d'educació ambiental ha anat acollint,
a més dels aspectes naturals del medi, els aspectes culturals i socials.*

69

culant com el moviment ecologista, també amb totes les seves variacions, però amb un seguit d'aspectes comuns, alguns dels quals són la denúncia o l'acció col·lectiva davant de problemes ambientals. En tots dos casos es tractava el medi tot posant un fort èmfasi en els aspectes —diguem-ne— naturals d'aquest medi. La natura, la salvaguarda dels espais naturals o la conservació de la natura eren les avantales de futures legislacions o reglamentacions post franquistes (parcs naturals, etc.) i del panorama actual, pel que fa a la legitimació socio-política (encara que, en molts casos, avui rebaixada) i al reconeixement institucional d'algunes de les, aleshores, reivindicacions ecologistes.

El mateix procés —recordem que l'educació sol anar a remolc de la societat i dels canvis socials— experimenta allò que anomenem educació ambiental. I aquesta, igual que els moviments ecologistes, tot i que en alguns casos adquireix un marcat significat polític, es preocupa fonamentalment dels temes i els problemes relacionats amb la natura i amb els aspectes que ens fan viure de manera menys natural, en la mesura que contaminen, són tòxics, nocius per a la gent i per als ecosistemes (nuclearització, militarització, contaminació...). Gairebé sempre amb un plantejament més proper al naturalisme que no pas a cap altre tipus d'actitud. Fins i tot enfrontant, a vegades, posicions polítiques d'exigència socio-econòmica amb exigències puntuals de caràcter conservacionista.

En el terreny escolar, entre mestres, fer educació ambiental havia anat associat,

d'una banda, a una certa preocupació global de caràcter progressista (aquella gent que intenta incorporar temes innovadors al quefer de cada dia) o, d'altra banda, a una consciència naturalista que creia que en la mesura que la mainada coneixia el medi (gairebé sempre eren els aspectes botànics i zoològics del medi) i en comprenia el funcionament, com per art de màgia, se li desvetllava una consciència de respecte i d'estimació de l'entorn.

Tant entre la gent provinent de professions i d'estudis de biologia com entre mestres, encara avui predomina alguna d'aquestes idees que continuen portant a pensar en l'educació ambiental com una educació sobre o per a la natura. No obstant això, hi ha hagut, en els darrers quinze o vint anys, suficient aclariment com perquè el concepte d'educació ambiental —paradoxalment, però per sort, en constant definició— anés acollint també, a més dels aspectes naturals del medi, els aspectes culturals i socials. De manera que ja no resulta gens estrany aquell —difícil fa set o vuit anys—, lligam entre, per exemple, l'educació ambiental i els comportaments humans derivats del model de desenvolupament o de la idea de progrés que genera desigualtats entre pobres i rics.

En el món occidental aquest concepte d'educació ambiental, en els darrers anys, ha anat fent referència fonamentalment a dues coses:

1. A un moviment ètic: des de fa cinc o set anys, la preocupació pels valors és una constant en els nous plantejaments d'edu-

70 Educació ambiental

cació ambiental. S'ha passat de l'època dels itineraris de natura a la dels valors i les actituds davant la natura.

2. A un moviment educatiu, bàsicament didàctic i messològic, segons el qual el medi és un recurs que permet actuar en qualsevol situació educativa.

Fins ara estem parlant de fer educació ambiental adreçada a la mainada, a les escoles, en alguns espais, entre els moviments educatius del lleure, cosa que obliga a un cert projecte de formació de mestres, educadores i educadors del temps lliure, etc., o bé de fer educació ambiental en forma de campanyes sensibilitzadores del "públic en general", des dels moviments socials o des d'institucions.

Aquesta petita trajectòria exposada, segurament amb matisacions a fer, té l'oportunitat de canviar de rumb a partir —o, si es vol, amb l'"excusa"— dels acords presos al Fòrum Global de Rio, pel que fa al tema que ens ocupa i que s'expressen en les vuit planes del tractat *d'educació ambiental per a les societats sostingudes i responsabilitat global*. En efecte, si ja la línia de les conclusions alternatives de Rio va en direcció de la necessitat de relacionar entre ells els problemes ambientals per poder entendre els desequilibris en què es troba el planeta, el cas de l'educació no n'és pas una excepció.

Parlar, després de Rio, de l'educació ambiental vol dir parlar del paper central de l'educació en la formació de valors i en l'acció social. És entendre el procés educatiu

com un procés de transformació cap a societats més equitatives (amb tot el compromís que comporta parlar d'equitat). És parlar del respecte envers totes les formes de vida, cosa que estimula la formació de societats socialment justes i ecològicament equilibrades que conservin entre elles una relació d'interdependència i de diversitat, amb un compromís individual i col·lectiu a nivell local i planetari.

Parlar d'educació ambiental, després de Rio, vol dir parlar del compromís davant les causes de la degradació humana i ambiental (encarar la pobresa, la violència, el model de civilització dominant, de superproducció i de superconsum per al Nord i de manca de condicions mínimes per a viure i produir per al Sud...¹); vol dir considerar el moment de crisi actual i el que això suposa de destrucció dels valors bàsics, d'alienació i de no participació de la majoria de les persones en la construcció del futur del planeta.

Parlar d'educació ambiental, després de Rio, vol dir comprometre's a abolir els programes de desenvolupament, d'ajustament i les reformes econòmiques que mantenen l'actual model de creixement, amb els seus terribles efectes sobre l'ambient i la diversitat d'espècies, inclosa la humana.²

Des del punt de vista del Sud o, si volem,

1. Val a dir, però, que sempre hi ha un "Nord" als països del Sud i un "Sud" als països del Nord.

2. Idees i propostes extretes del tractat d'educació ambiental del Fòrum Global ja citat.

*L'educació ambiental, després de Rio,
s'acosta al tipus d'educació que promou la cooperació i l'intercanvi
per tal d'anar creant noves maneres de viure.*

71

des d'un canvi de punt de vista de la gent del Nord, l'educació ambiental es tradueix, en primer lloc, en "Educació" com a dret de tothom i com a acció, en la mesura que tothom és educador i educació. Aquest mateix punt de vista insta a una visió crítica de la societat i del fet d'educar com a fet innovador i transformador (supòsits que, en teoria, no ens són tan llunyans), i insta a una consciència local i planetària que respecti l'autodeterminació i la sobirania dels pobles i de les cultures, i alhora a una acció solidària i de respecte, que ha de facilitar la cooperació mútua i equitativa en els processos de decisió. Aquesta mena d'educació ambiental que no s'allunya de la preocupació pel medi natural proposa un canvi de paradigma com a referència per pensar i per actuar. La qual cosa vol dir que cal revisar el concepte i la concepció que tenim sobre la ciència, el medi ambient i els seus problemes, sobre les relacions espècie humana i medi, sobre les relacions intraespecífiques (entre qui formem part d'aquesta espècie humana)..., vol dir "capacitar les persones per treballar conflictes de manera justa i humana".

L'educació ambiental, després de Rio, s'acosta al tipus d'educació que promou la cooperació i l'intercanvi per tal d'anar creant noves maneres de viure que atenguin les necessitats bàsiques de la gent sense distincions ètniques, de sexe, d'edats, de classe, de religió, de característiques físiques o mentals especials, etc.

Parlar d'educació ambiental, després de Rio, significa comprometre'ns amb la idea de no deixar que els mitjans de comunicació

falsegin les realitats, filtrin la informació o impossibilitin el dret a la informació i a la comunicació. Ans al contrari, aquests mitjans s'haurien de convertir en un canal d'educació que propiciés els intercanvis d'experiències, de mètodes i de valors.

Sobre aquestes bases s'assenten les propostes que generen un seguit de "plans d'acció" que involucren moviments socials, ONGs, professionals de l'educació, responsables de mitjans de comunicació, institucions científiques compromeses, grups religiosos, governs locals i nacionals, empreses i comunitats alternatives capaces d'actuar en una lògica de la recuperació i la conservació del medi i també de la transformació de les societats cap a una millora en la qualitat de vida humana. A aquest llistat potser seria interessant d'afegir-hi també, dins de l'àmbit escolar i geogràfic que els pertoca, els Moviments de Renovació Pedagògica, de manera que, atenent molts dels seus propis objectius de treball i assumint-ne d'altres de nous, poguessin anar forjant, tot coordinant-se amb altres instàncies que ja hi treballen a nivell internacional,³ aquest projecte d'educació ambiental de compromís necessari per al millorament de la nostra vida i la del nostre medi.

3. A tall de desiderata, però convençuda que hi ha possibilitats, recolliria una proposta feta a l'Escola d'Estiu de Rosa Sensat del 1992, en el sentit que aquesta institució o els MRPs es constituïssin en nucli impulsor de debats i de coordinació de l'acció pel que fa a les "noves propostes d'educació ambiental" sortides de Rio (juny 92) i del Congrés Mundial d'Educació Ambiental al Canadà (octubre del 92).

Grup Pikler-Lóczy de l'A.M. Rosa Sensat

Ha quedat constituït el grup Pikler-Lóczy de l'AMRS, obert a tots els socis professionals de l'educació dels petits.

Una mica d'història

Vam conèixer l'existència de Lóczy a través del llibre *Lóczy ou le maternage insolite* de M. David i G. Appell, psicòlogues de París. Era l'any 1973. Les autores difonien al món occidental el pensament i l'obra d'una institució nascuda a Budapest la dècada dels quaranta. La sintonia fou immediata. Quina realitat es movia darrera aquelles pàgines? Qui eren les persones que amb tan gran sensibilitat portaven els fills d'un centre d'acollida d'infants? Quina era la seva concepció de l'infant i sobre què la fonamentaven? A les seves pàgines, hi trobarem formulats uns principis que ens resultaren molt propers: una relació afectiva

de qualitat entre l'adult i l'infant; el valor de l'activitat autònoma de l'infant com a motor del seu propi creixement; la regularitat en els esdeveniments, l'estabilitat en l'espai i el temps, a la base del coneixement d'ell mateix i del seu entorn; la dimensió extraordinària del llenguatge com a eina de comunicació personal; la comprensió intel·ligent de les necessitats de l'infant, i molts més. Tot emmarcant aquests valors hi descobríem una cura excepcional en el disseny de l'estructura i l'organització del centre dirigides a l'acompliment dels objectius. Aquest enfocament va ser tema de discussió amb els mestres en els cursos d'escoles d'estiu i van ser portats a la pràctica a les escoles bressol en una època en què moltes iniciaven el seu camí i s'anaven estructurant com a centres educatius.

Calia conèixer més a fons aquesta realitat, calia posar-s'hi en contacte. Aquesta va ser la raó de les visites a Hongria de diferents mestres de l'Associació (1979, 1981) i el viatge de 50 mestres organitzat per la revista "Infància" (1987). També la raó dels intercanvis: diversos articles hongaresos publicats a la revista "Infància", curs de Judit Falk als mestres de l'etapa 0-3 a Barcelona (Escola d'Estiu de l'AMRS, 1989), assistència al seminari de Noszvaj i homenatge a J. Falk en la seva jubilació (set. 1991).

Lóczy, una concepció innovadora en l'educació de l'infant, repetidament difosa en cursos i seminaris de Rosa Sensat; una realitat que fa molts anys influencia els mestres d'escola bressol al nostre país, Lóczy sens dubte ha modificat i millorat la

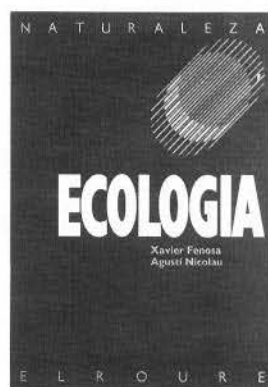
nostra pràctica en la sempre prodigiosa tasca de l'educació dels petits en col·lectivitat.

Principals objectius del Grup Pikler-Lóczy

- Donar a conèixer els treballs de l'Institut Pikler-Lóczy i les experiències que s'inspiren en els seus principis;
- facilitar als professionals de l'educació un espai de reflexió sobre el pensament i l'obra d'Emmi Pikler i els seus continuadors;
- mantenir contacte amb l'Institut Pikler-Lóczy de Budapest i amb els grups i associacions creades a Europa amb els mateixos objectius.

El Grup Pikler-Lóczy és, bàsicament, un servei de documentació (material, textos, vídeos...) i un centre d'informació del pensament i dels principis pedagògics creats a l'Institut de Budapest.*

* Informació: Pepa Òdena, dimecres de 18 h. a 20 h., als locals de l'Associació de Mestres Rosa Sensat. Còrsega, 271. Tel. (93) 237 07 01.

Novetats bibliogràfiques

Biblioteca Rosa Sensat

ARNAL, J.; RINCÓN, D. del; LATORRE, A. *Investigación educativa: fundamentos y metodologías*. Barcelona: Labor, 1992 (Labor universitaria)

Extracte de l'índex:

Fundamentos de la investigación educativa; Metodologías de investigación educativa de perspectiva empírico-analítica y humanístico-interpretativa; Investigación más orientada a la práctica educativa: decisión y cambio

BADIA, D.; VILA, M. *Juegos de expresión oral y escrita*. Barcelona: Graó, 1992 (Punto y seguido; 6)

Extracte de l'índex:

Juegos con el diccionario; Juegos de simulación; Recursos para la creatividad; Creación de poemas, de adivinanzas y de historias

BENLLOCH, M. *Ciencias en el parvulario: una propuesta psicopedagógica para el ámbito de experimentación*. Barcelona: Paidós, 1992 (Paidós educador; 106)

Extracte de l'índex:

El perfil cognitivo del parvulario; Interacciones y actividades de conocimiento físico en el parvulario; Una propuesta de intervención pedagógica: trabajar mediante tres tipos de actividades: abiertas, semi-dirigidas y controladas; Una experiencia práctica con la óptica

CAÑAS TORREGROSA, J. *Didáctica de la expresión dramática: una aproximación a la dinámica teatral en el aula*. Barcelona: Octaedro, 1992 (Recursos Octaedro; 1)

Extracte de l'índex:

El porqué de la expresión dramática en los centros escolares; Del juego dramático al teatro como espectáculo; La expresión dramática en las distintas etapas de la enseñanza obligatoria. Los talleres de expresión y teatro; Análisis de textos dramáticos; Construyendo el personaje; La puesta en escena; Títeres y marionetas; Las máscaras, el teatro de sombras corporales y otras técnicas; La música en el teatro infantil y en los

talleres de expresión y dramatización

CANONGE, F.; DUCCEL, R. *La educación técnica*. 2a ed. Barcelona: Paidós, 1992 (Paidós educador; 106)

Extracte de l'índex:

Las condiciones psicológicas del progreso; Las teorías del aprendizaje; Adquisición de la habilidad; Creatividad y noción de circuito mecánico; Análisis y síntesis técnicos; La observación; La experimentación; Las motivaciones, etc.

CATALUNYA. Generalitat. Departament de Cultura. *El projecte curricular i la programació*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament, 1992

La décentralisation et les locaux scolaires: les conséquences des réformes administratives récentes. Paris: OCDE, 1992

Extracte de l'índex:

La planification et le financement de la construction scolaire; L'allocation des ressources et la qualité de l'enseignement; Les fournitures du programme d'études: l'équipement et le mobilier scolaires; Construire de la qualité: le point de vue d'un architecte; La planification de la maintenance; La gestion de l'énergie

La dirección escolar: formación y puesta al día. Coordina: Manuel Alvarez Fernández. Madrid: Escuela Española, 1992

Extracte de l'índex:

Modelos de formación del profesorado e inspección; El director de la reforma. Perfiles y funciones; Mejora de los centros escolares. Eficacia escolar y evaluación: una perspectiva internacional; Modelos de evaluación de los centros; Evaluación del profesor: perspectivas y problemas; Indicadores internacionales de la educación; Evaluación de programas de formación; El sistema educativo en Inglaterra y Gales: la dirección; La dirección y la gestión educativa en Suecia; El oficio de dirigir en el sistema

educativo francés

L'Education environnementale: approches pour un développement durable. Paris: OCDE, 1992

FENOSA, X.; NICOLAU, A. *Ecologia*. Barcelona: El Roure, 1992

Extracte de l'índex:

El planeta tierra; El clima; Los seres vivos; Ecosistema: Concepto y funcionamiento; Dinámica de los ecosistemas; Ecosistemas acuáticos y terrestres; El ecosistema planetario: la Ecoesfera

MOURITSEN, F. *Cultura d'infant*. Barcelona: Rosa Sensat, 1992 (Temes d'infància; 20)

Extracte de l'índex:

La cultura del joc de l'infant: els nivells simbòlics en els jocs de rol: el concepte de desenvolupament; El projecte dels adults respecte als infants o Quan jo era gran

OSBORN, A. F.; MILBANK, J. E. *Efectos de la educación infantil: informe del "Estudio sobre salud y educación infantil" (CHES)*. Madrid: La Muralla, 1992

REIXAC, B. *Instruccions per a l'ensenyança de minyons*. Edició a cura de Sadurní Martí i Francesc Feliu. Vic: Eumo, 1992 (Textos Pedagògics; 30)

Extracte de l'índex:

Baldiri Reixac i el seu temps; Bibliografia; Per una nova lectura de Baldiri Reixac; Notes; Índex general

SEMINARIO SOBRE "EDUCACIÓN Y LENGUAS" (15: 1990: Sitges) *La escuela y la migración en la Europa de los 90*. Miquel Siguan (coord.). Barcelona: La Universitat. ICE: Horsori, 1992

Extracte de l'índex:

La educación para niños de minorías lingüísticas y culturales; estrategias y enfoques eficaces en las escuelas; El problema de los efectos propios de la cultura en la escolaridad de los jóvenes nacidos de inmigrantes en Europa; Didáctica de len-

76 Bibliografia

guas y movimientos migratorios. Evaluación de los proyectos sobre la educación de hijos de inmigrantes respaldados por la CEE: el proyecto ECCE; Inmigración en Catalunya; Otros países

TREFIL, J. S. *Un científico a la orilla del mar*. Barcelona: Planeta, 1989

Extracte de l'índex:

Las mareas; La otra cara de la luna; La rompiente; La forma de la ola, etc.

WILSON, J.D. *Cómo valorar la calidad de la enseñanza*. Barcelona: Paidós; Madrid: MEC, 1992 (Temas de educación; 30)

Extracte de l'índex:

Perspectivas cambiantes acerca de la calidad en la enseñanza, de la planificación y de la aplicación; Evaluación y mejora de la calidad del rendimiento del profesor; Valoración de la calidad del profesorado

30 ANYS AL SERVEI DE L'EXCURSIONISME

EXCURSIONS I TRAVES
LA VALL DE NÚ
MONTBLANC-MARTÍN

GUIA D'EXCURSIONS
ANETO-MALADE
MONTBLANC-MARTÍN

EXCURSIONS EN BICICLETA DE MONTANYA
ENTRE EL MONTSENY I LA Cerdanya
MONTBLANC-MARTÍN

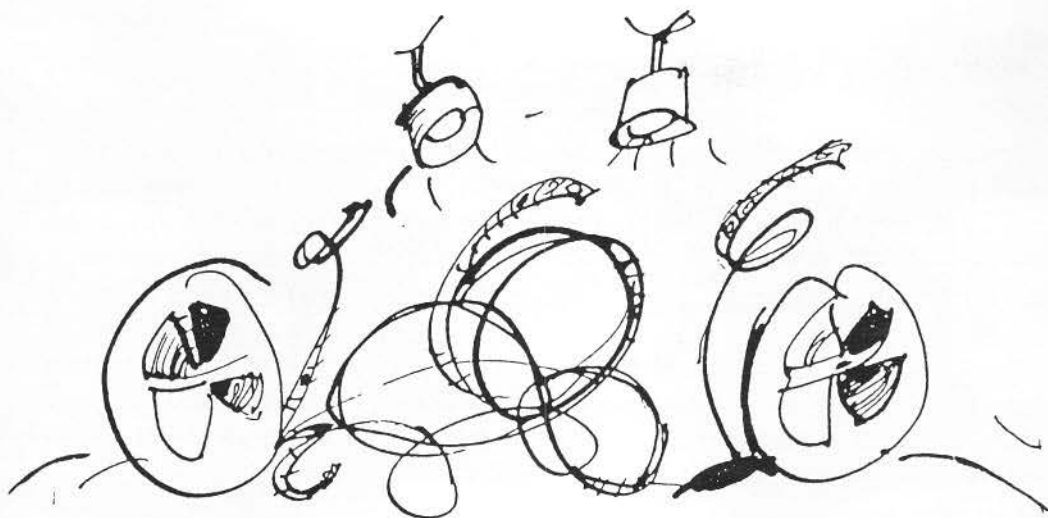
EL MONTBLANC
GUIA PER A CONÈIXER ELS ARBRES
MONTBLANC-MARTÍN

EL MONTBLANC
GUIA PER A CONÈIXER ELS ARBUSTS I LES LIANES
CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

EXCURSIONS A BARRIALS I PAYS
LA MARE DE DÉU DE BELLARÚE
MONTBLANC-MARTÍN

Guies del Centre Excursionista de Catalunya
Guies de Ciències Naturals
Monografies Locals
Mapes

EDITORIAL MONTBLANC-MARTÍN
Nena Casas, 73-75. Telèfon i Fax 204 43 97. 08017 Barcelona
Distribuïdor: **PRÒLEG, S.A.** - Mascaró, 35. Telèfon 456 20 00. 08032 Barcelona

La Bella i la Bèstia

Jaume Cela

L'any 1987, Walt Disney va anunciar que adaptaria el tradicional conte "La Bella i la Bèstia". Aquests dies tenim ocasió de veure aquesta versió i, com és habitual en les pel·lícules de la factoria Disney, passar-hi una bona estona grans i petits, fent, això sí, lectures ben diverses.

Resumir el conte en una frase és ben senzill en el cas d'aquesta obra: "Les aparències enganyen." També podríem fer servir la coneguda sentència que trobem en el *Petit Príncep* quan diu que "l'essencial és invisible als ulls".

El mite de la noieta que descobreix, gràcies a la seva bondat, el que de bo portem a dins és molt vell. Un referent el podem trobar en la història d'Eros i Psique —els grecs ho van inventar gairebé tot— amb un final que escapa del *happy end* cinematogràfic.

78 Per als nois i noies

Després n'han seguit moltes versions. Potser la més coneguda és la de Mme. Leprince de Beaumont (1711-1780), una mestra que va escriure més de setanta obres per a nens i nenes.

Jean Cocteau en va fer una adaptació cinematogràfica i aquest mite està al darrera d'altres llibres o pel·lícules com el *Cyrano*, *King Kong* o, el més actual, *Eduardo Manostijeras*.

Aquests dies, aprofitant l'èxit de la pel·lícula de Disney, és el moment d'introduir, si encara no ho hem fet, aquestes versions a l'escola. Podem fer-ho en tots els nivells educatius, perquè els clàssics admeten, per això ho són, moltes lectures. Els més petits hi veuran una altra història de bons i dolents i de com el bé sempre triomfa davant del mal—en aquest terreny, Walt Disney hi té la mà trencada—, la qual cosa sembla estar molt poc exemplificada

en la vida quotidiana. Els més grans potser podran reflexionar sobre l'ús del poder quan ensopegen amb frases com aquestes: "*Esdevindreu una gran reina: espero que el tron no destruirà les vostres virtuts.*" O potser hi trobaran un antecedent ben antic del conegut i tristament actual "síndrome d'Estocolm", on la víctima d'un segrest tendeix a veure amb bons ulls el seu carceller.

També és aprofitable el detall que a la *Bella* li agrada llegir, cosa que no agrada als micos, com sabem molt bé per la publicitat d'aquests dies.

I per als mestres, pot ser recomanable pensar en clau de *La Bella i la Bèstia* les nostres relacions amb l'administració, o amb la societat en general.

Textos legals

DOGC

12-2-1993

Resolució de 15 de gener de 1993, per la qual s'aprova la modificació dels concerts educatius de diversos centres docents privats.

Resolució de 8 de febrer de 1993, per la qual es publica la relació de centres docents públics d'ensenyament secundari per a la provisió de places dels quals s'exigeix el coneixement adequat, oral i escrit, de la llengua catalana en els concursos de provisió del curs 1993-94.

15-2-1993

Resolució de 5 de febrer de 1993, per la qual es nomena el tribunal que ha de jutjar les proves selectives específiques per a l'accés a la funció pública docent convocades per a la Resolució de 2 de novembre de 1992.

Resolució de 9 de febrer de 1993,

per la qual es convoca concurs de trasllats a Catalunya per proveir places vacants corresponents a cossos docents d'ensenyaments secundaris.

Resolució de 10 de febrer de 1993, per la qual s'anuncien diferents convocatòries adreçades al cos de mestres per tal de proveir llocs de treball en centres públics d'educació infantil, educació primària, educació general bàsica i educació especial a Catalunya, en l'àmbit del mateix centre de destinació o d'altres centres.

Correcció d'errades a la Resolució de 2 de novembre de 1992, per la qual es convoquen proves selectives específiques per a l'accés a la funció pública docent i per la qual es fa pública la relació de personal docent que pot prendre-hi part, a l'empara de la Llei 11/1991, de 10 de maig (DOGC núm. 1669, pàg. 6593, de 13.11.1992).

19-2-1993

Resolució de 5 de febrer 1993, per la qual s'ofereixen subvencions destinades al sosteniment en les guarderies infantils laborals.

26-2-1993

Resolució de 18 de febrer 1993, de convocatòria de proves relatives per a l'ingrés al cos de titulats superiors de la Generalitat de Catalunya, pedagogs (núm. de registre de la convocatòria 19/92).

BOE

13-2-1993

Resolució de 26 de gener de 1993 de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per la qual s'aprova la Convocatòria General de Beques del Institut de Cooperación Iberoamericana per al curs acadèmic 1993-94.

Cartes al director

Sr. Director,

Aprofito l'ocasió que m'ofereix aquesta nova secció de la revista per tal de fer unes consideracions generals sobre un tema que sempre m'ha preocupat.

En els darrers temps, diversos fets de caire criminal, molt greus, explotats a bastament per diferents mitjans informatius, han portat a les aules els comentaris dels nois i noies —fins i tot dels més petits— a la recerca, potser, d'explicacions que els adults no sempre sabem oferir.

Crec que el món de l'escola, en general, ha quedat una mica aturat en el treball de recerca sobre l'actualitat més immediata. Tenim tanta feina amb la reforma, hi ha tants fets que ens desagraden i que no entenem, que potser no sabem trobar el moment d'aprofundir en el present més roent, per tal d'aconseguir educar uns elements de judici el més clars possibles, que ajudin els alumnes a ser crítics amb tota l'allau informatiu que

ens arriba, sobretot, a través de la televisió.

No ens podem estar de braços plegats, donar la culpa a una "societat" abstracta de tot el que passa, i fer volar coloms en treballs esporàdics sobre la Pau. En altre temps s'havien generat moltes metodologies i experiències interessants sobre la introducció de la premsa a l'escola, però em sembla que actualment s'hauria d'incidir molt més en la lectura de les imatges televisives, ja que aquest mitjà —ens agradi o no— és el més proper als nens i nenes.

La televisió transmet tota classe de notícies als infants, així com també programes de tota mena, molts dels quals acostumen a ser xarons, violents, sexistes, poca-soltes, i gens "educatius" —més o menys com tot allò que mirem els adults—. Els educadors hauríem de saber recollir aquesta realitat i donar-li una sortida positiva, deixant de banda el camí fàcil de "buscar culpabilitats". Les unitats trans-

versals del currículum poden servir-nos per a aquesta finalitat, però els mestres necessitem també l'orientació d'altres professionals: psicòlegs, periodistes, historiadors...

Què els semblaria dedicar algun monogràfic al tractament de l'actualitat a l'escola o a la televisió "real" que reben els infants?

Els saluda,

Júlia Costa
Grup de CCSS

PD: Estic totalment d'acord amb la Dolors Martínez (carta a "Perspectiva Escolar" de gener del 1993). Al ritme que anem aviat en seran "molts més a fora que a dintre". Em sembla molt bé que els mestres i les mestres puguin tenir diferents sortides professionals, però sense que això porti a menystenir —ni socialment ni econòmicament— la feina directa a les aules, que és la base de la tasca educativa i —parafrasejant el senyor Monzó— "el perquè de tot plegat".

LA FORADADA

Una col·lecció d'autors clàssics per a nois i noies

JACINT VERDAGUER RONDALLES

Una obra clàssica de la nostra literatura folklòrica i una de les millors mostres de la prosa verdagueriana.

CONTES POPULARS DEL JAPÓ

Actualització dels delicats contes japonesos traduïts per J. Massó Torrents i publicats a la Biblioteca popular de «L'Avenç», mostra d'una cultura meravellosa però del tot allunyada de la nostra.

A la mateixa col·lecció:

Oscar Wilde, **El príncep feliç** i altres contes
Christoph von Schmid, **Contes curts**

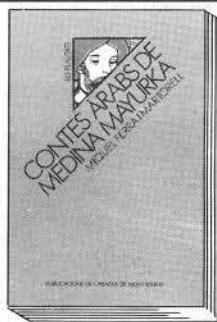
ELS FLAUTATS

Narracions actuals per a nois i noies

ALÍCIA MARTÍNEZ LÓPEZ-HERMOSA CONTES DE LA MAR, LA LLUNA I EL SOL

Deu narracions curtes, ambientades en els llocs més insòlits i protagonitzades per tota mena de personatges, ben contades, amb arguments planers i un fil conductor que les fa amenes i llegidores.

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL CONTES ÀRABS DE MEDINA MAYURKA

Un bell conjunt de narracions ambientades en la Ciutat de Mallorca musulmana, abans de la conquesta de Jaume I, que ens remunten a l'herència àrab de Mallorca, que ha deixat tantes coses a l'illa.

A la mateixa col·lecció:

Joaquim Carbó, **El rock d'en Felip Marlot**
Rosa Victòria Gras, **El temps de cals avis**
Joles Sennell, **La guia fantàstica**

Núria Albó, **El fantasma Santiago**
Joaquim Carbó, **En Felip Marlot**

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

Ausias Marc, 92-98, int. - Tel. 245 03 03 - Fax 447 35 94 - 08013 Barcelona
Distribució: L'Arc de Berà - Centre Difusor d'Edicions Catalanes
Lluïl, 10-14 - Tels. 300 32 51 - 300 33 00 - Fax 300 95 64 - 08005 Barcelona

N O V E T A T

••• Fleming Mouritsen, Doctor en Literatura, ha treballat en el camp de la cultura dels infants des de fa anys i opina sobre què és la cultura que els mateixos infants van creant: contes, cantarelles, endevinalles, jocs, sons, ritmes, ...

Els adults l'hem de conèixer. Hem d'aprendre dels infants per intervenir millor en el seu procés de creixement.

R O S A
S E N
S A T

Associació de Mestres
Rosa Sensat

Còrsega 271, baixos
Tel. 237 07 01 • Fax 415 36 80 •
BBSRS 415 67 79 •
08008 Barcelona

PERSPECTIVA ESCOLAR

**Associació de Mestres
Rosa Sensat**

Còrsega 271 - Tel. 237 07 01
Fax 415 36 80 • 08008 Barcelona
RSBBS 415 67 79

Butlleta de subscripció

Cognoms	Nom
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Adreça

Codipost	Població	Província
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Telèfon

Se subscriu a *Perspectiva Escolar* (10 números) per a l'any 1993

Import: 5.200,- ptes. Preu exemplar: 625 ptes.- (Iva inclòs)

Pagament: Per taló adjunt a la Butlleta

Per domiciliació bancària

Butlletí de domiciliació bancària

Cognoms	Nom
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Cognoms i nom del titular

Banc o Caixa	Domicili agència
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Població	Província
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Entitat	Oficina	Compte
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Senyors: Els agrairé que amb càrrec al meu compte/lilibreta atenguin el rebut que anyalment els presentarà **l'Associació de Mestres Rosa Sensat** per al pagament de la meva subscripció.

Firma del titular

(Envieu-nos el full sencer)

BARCELONA a l'escola

L'Àrea d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona convoca la cinquena edició del premi "Barcelona a l'escola" i el premi "Viure i conèixer la ciutat" amb l'objectiu de recollir i difondre les activitats educatives escolars i extraescolars sobre el coneixement de la ciutat.

Bases per al curs 1992-1993

PER A INFANTS I JOVES

1. Els treballs faran referència a una activitat realitzada a l'escola o a altres entitats educatives per infants de 0 a 18 anys, sobre el coneixement de la ciutat en qualsevol dels seus nombrosos aspectes, o bé relacionats amb l'educació cívica a la ciutat. També podran presentar-se aquells treballs que s'havien iniciat el curs passat sobre la transformació de la ciutat i els diferents impactes que ha generat l'esdeveniment dels Jocs Olímpics.
2. Els treballs hauran de ser originals i podran presentar-se en qualsevol format i suport. Els vídeos es presentaran en VHS; les cintes d'àudio, en cassetts estàndard; i les fotografies, en un àlbum a part, que en facilitarà l'exposició.
3. Aquesta modalitat del premi no és competitiva. Com a premi a la seva participació, tots els infants i joves seran invitats a una FESTA. Aquesta FESTA -JOC té caràcter de premi col·lectiu amb el qual l'Ajuntament premia el treball dels seus ciutadans més joves per conèixer la ciutat i participar en el concurs.
4. Es farà una EXPOSICIÓ amb la totalitat dels treballs presentats, que podrà visitar-se el dia de la festa - joc.

PER ADULTS I PROFESSIONALS

5. Els treballs faran referència a una activitat realitzada a l'escola o a altres entitats educatives per infants de 0 a 18 anys, sobre el coneixement de la ciutat en qualsevol dels seus nombrosos aspectes, o bé relacionats amb l'educació cívica a la ciutat. També podran presentar-se experiències realitzades durant el curs 1991-1992 sobre la transformació de la ciutat i els diferents impactes que ha generat l'esdeveniment dels Jocs Olímpics, i projectes en curs de realització durant el curs 1992-1993.
6. En el cas de les escoles, el treball haurà de formar part del projecte curricular de centre.
7. Es presentarà un recull significatiu dels treballs i de les experiències realitzades, acompanyat d'una memòria didàctico-pedagògica que contindrà, com a mínim, les parts següents:

- Introducció: motivació i context en què s'ha realitzat l'experiència.
 - Objectius
 - Descripció de l'experiència.
 - Materials i bibliografia utilitzats tant pels educadors com pels infants i els joves.
 - Avaluació: reflexions a l'entorn dels resultats i el procés.
8. La memòria anirà signada pels autors, tot fent referència a l'entitat o les entitats a les quals pertanyen, i es presentarà per duplicat.
 9. Els annexos seran originals i podran ser presentats en qualsevol forma o suport: vídeos VHS, cintes d'àudio estàndard i àlbums de fotografies.
 10. Els premis adjudicats seran:
 - Un premi "Barcelona a l'escola" per a les activitats escolars.
 - Un premi "Viure i conèixer la ciutat" per a les activitats extraescolars.
 11. Cadascun d'aquests premis consistirà en 250.000 ptes., que seran lliurats en concepte d'avancaments dels drets d'autor en cas de publicació.
 12. Els treballs premiats podran ser publicats per l'Ajuntament de Barcelona.
 13. El jurat del premi serà presidit per la regidora de l'Àmbit d'Educació i Cultura, Excma. Sra. Marta Mata.
 14. El veredictes es farà públic per l'alcalde de Barcelona, Excm. Sr. Pasqual Maragall, o per la persona en qui ell delegui.

PER A LES DUES MODALITATS

15. Les obres seran lliurades a l'Àrea d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, plaça d'Espanya, núm. 5.
16. El termini de presentació finalitzarà el dia 10 de juny de 1993, a les 2 de la tarda.
17. Les qüestions no previstes en aquestes bases les resoldrà el jurat.
18. La participació al premi comporta l'acceptació d'aquestes bases.

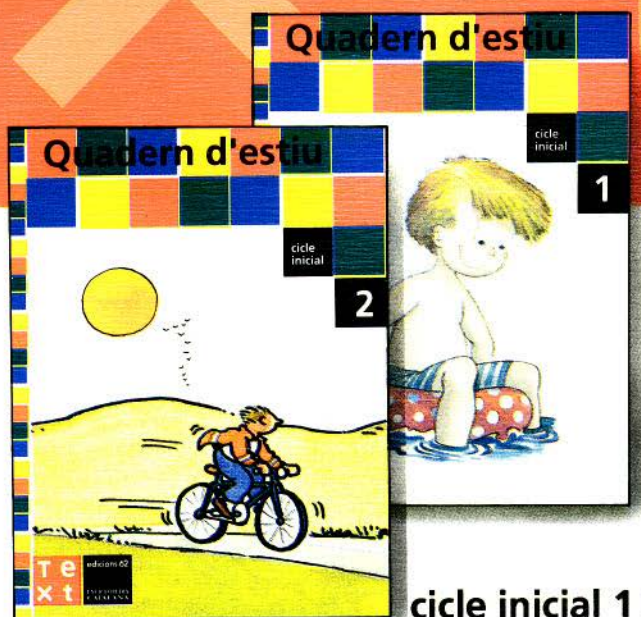

Ajuntament de Barcelona
Àrea d'Educació

Te

Quaderns d'estiu

x t

cicle inicial 1 i 2

Te
xt
edicions 62
ENCICLOPÈDIA
CATALANA